

**İlk dərs günü
Şamaxıda
məktəbli
maşın
vurub
öldürdü**
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 17 sentyabr 2019-cu il Çərşənbə axşamı № 191 (7361) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

“Təhsilin səviyyəsinin qaldırılması gündəlikdə duran vacib məsələlərdəndir” - prezident

Dövlət başçısı Bilik Günündə Binəqədidə məktəb açılışı etdi

yazısı səh.3-də

Azərbaycan uçot dərəcəsinə görə dünyada 38-cidir

yazısı səh.2-də

“Paşinyanın ətrafında elə bir tor qurulur ki...” - politoloq

yazısı səh.6-da

Bakının xilas gününü işğal kimi qələmə verənlər...

yazısı səh.9-da

Səudiyyənin neft zavodlarındakı partlayış birjaları da “alovlandırdı”

yazısı səh.10-da

İrəvanla “Qarabağ klani” arasında savaş qızıdır

yazısı səh.11-də

İsrail növbədən kənar seçkilərə gedir

yazısı səh.10-da

Balaxanı Bakının Lahıcına çevrilir

yazısı səh.13-də

Sami Yusifin “Sığmazam” kompozisiyası: çoxluğun bəyəndiyi layihə haqda tənqidi notlar

yazısı səh.14-də

Bakının ən dərin metro stansiyası “Xətai” təmirdən sonra

yazısı səh.15-də

Ərəblər getdi, indoneziyalılar gəldi - “Torqovı” dan reportaj

yazısı səh.15-də

BAKIDAN MÜHARİBƏ

ANONSU - HAZIRLIQLAR BİTİR...

ABŞ səfəri öncəsi Paşinyana Azərbaycanın müdafiə nazirindən ayıldıcı mesaj: “Sözümüzü yaxın vaxtda döyüş meydanında deyəcəyik!..”; daha 10 min əsgərimiz poliqona çıxarıldı; Bakı silahlanma strategiyasını da təkmilləşdirir - mühüm gəlişmə...

Milli Şuranın mitinq oyununun pərdəarxası - sensasion iddialar

Fəzail Ağamalı: “Onlar çalışırlar ki, xalqın maraqları üçün əhəmiyyətli bir başlanğıcın sonrakı gedişinə mane olsunlar” yazısı səh.4-də

Qabil Hüseyinli: “Xarici təhlükələrin içərisində təkə Azərbaycanla siyasi hakimiyyət məsələsi yox, həm də...”

yazısı səh.5-də

Əliməmməd Nuriyev: “Siyasi məhbus “siyahı”sı bitməyəcək, çünki gəlir mənbəyidir”

yazısı səh.6-da

Vüqar Bayramov: “Hökumət neftin qiymətini 50 dollar götürməliydi”

yazısı səh.12-də

Ərdoğanın Azərbaycana səfəri zamanı iki ölkə arasında Preferensial Ticarət Sazişi imzalanacaq

"Bir ay sonra Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının toplantısında iştirak etmək üçün Azərbaycanda səfərdə olacaq".

APA-nın məlumatına görə, bunu Azərbaycanda rəsmi səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Vitse-prezidenti Fuat Oktay bildirib.

F. Oktay deyib ki, toplantı çərçivəsində Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri arasında görüş keçiriləcək: "Hazırda iki ölkə arasında ticarət döviyyəsinin həcmi 3,2-3,3 milyard dollar civarındadır. Bu il imzalanacaq Preferensial Ticarət Sazişi ticarət döviyyəsinə daha da artırmağa imkan verəcək. Preferensial Ticarət Sazişi üzərində iş artıq başa çatıb, istəyirik ki, sazişi prezidentlərimiz imzalasın".

Azərbaycan uçot dərəcəsinə görə dünyada 38-cidir

Azərbaycan Mərkəzi Bankın tətbiq etdiyi uçot dərəcəsinin (hazırda 8%-dir) aşağı həddinə görə dünyada 38-cidir.

"Report" bu barədə türk mətbuatına istinadən xəbər verir.

Siyahıya sonndan liderliyi iqtisadi böhran yaşayan Argentina edir. Bu ölkədə uçot dərəcəsi 86%-dir. Sonndan 2-ci yerdə 50%-lik göstərici ilə Zimbabve, sonndan 3-cü yerdə isə 27,9%-lik göstərici ilə Venesuela qərarlaşıb.

Avrozonaya daxil olan 21 ölkədə uçot dərəcəsi 0% olduğu halda bəzi ölkələrdə mənfidir. Məsələn, uçot dərəcəsi Yaponiyada -0,1%, İsveçdə -0,25%, Danimarka -0,65%, İsveçdə isə -0,75%-dir.

Azərbaycan siyahıda Qazaxıstan, Ukrayna, Özbəkistan, Belarus, Türkiyə və İrən qabaqlayıb, Meksika ilə eyni yeri bölüşüb.

İlk dərs günü Şamaxıda məktəbli ni maşın vurub öldürdü

Şamaxı rayonunda piyadanın ölümü ilə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib.

APA-nın yerli bürosunun xəbərinə görə, hadisə sentyabrın 16-da saat 17:00 radələrində Şamaxı şəhərinin "Dördyol" adlanan ərazisində qeyd alınıb. "Niva" markalı minik avtomobili 9 yaşlı Yusif Mübariz oğlu Nuriyevi vurub. Yaralı xəstəxanaya aparılarkən yolda dünyasını dəyişib.

Hadisənin ehtiyatsızlıqdan baş verdiyi bildirilir.

Faktla bağlı Şamaxı Rayon Polis Şöbəsi tərəfindən araşdırma aparılır.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

"Ötən illə müqayisədə cinayətlərin sayı azalıb" - Vilayət Eyvazov

Sentyabrın 16-da Daxili İşlər Nazirliyində "Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlərin və qeyri-aşkar şəraitdə baş vermiş xırda talamaların qarşısının alınması və açılması"nın, həmçinin "Polis sahə rəisləri və inspektorları tərəfindən inzibati qanunvericiliyin tətbiqi sahəsində görülmüş işlər" in vəziyyətinə və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş kollegiya iclası keçirilib.

Bu barədə Musavat.com-a DİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov müzakirəyə çıxarılan məsələlərin aktuallığını, daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı mühüm istiqamətləri əhatə etdiyini bildirib. O, müvafiq sahələrdə əməliyyat-xidməti fəaliyyətin məqsədyönlü təşkilinin insan hüquq və azadlıqlarının, dövlətin, fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni mənafələrinin etibarlı qorunması, bütövlükdə vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu vurğulayıb.

Gündəlikdəki məsələlərlə bağlı Baş Cinayət Axtarışı İdarəsinin rəisi, polis general-mayoru Arzu Daşdemirov və Baş İctimai Təhlükəsizlik İdarəsinin rəisi, polis general-mayoru Oqtay Kərimov məruzə ilə çıxış edərək əldə edilmiş nəticələrdən, xidməti fəaliyyətdə yol verilmiş nöqsanlardan və onların aradan qaldırılması üçün görülmüş işlərdən danışdı.

Məruzələr ətrafında ayrı-ayrı şəhər, rayon polis orqanlarının rəisləri çıxış etdi.

İclasla yekun vuran nazir V.Eyvazov cari ilin 8 ayında asayışın və ictimai təhlükəsizliyin təmini ilə bağlı qarşıya qoyulmuş vəzifələrin bütövlükdə layiqincə yerinə yetirildiyini, ci-

nayətliklə mübarizədə, insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasında əldə olunmuş müsbət nəticələrin hesabata dövründə də qorunub-saxlanıldığını diqqətə çatdırıb. O, 2018-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qəsdən adam öldürmələrin 13,8, adam öldürməyə cəhdlərin 18,5, qəsdən sağlamlığa ağır zərərvermələrin 1,8, odlu silahın tətbiqi ilə törədilən cinayətlərin 7,5, mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlərin 12,2, o cümlədən quldurluqların 7, hədə-qorxu ilə tələb etmələrin 19, dələduzluqların 27 faiz azaldığını, habelə cinayətlərin açılmasının yüksək olduğunu qeyd etdi.

O, gündəlikdəki məsələlər üzrə görülən işlərin ümumən qənaətbəxş olduğunu, eyni zamanda bəzi ərazi orqanlarında müəyyən nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu diqqətə çatdıraraq onların aradan qaldırılması üçün adekvat tədbirlərin görülməsini tələb etdi.

İlk növbədə cari ilin ötən dövründə bir tona yaxın narkotik vasitənin qanunsuz dövriyyədən çıxarıldığını bildiren na-

zir bu sahədə fəaliyyətin nəticələrinin tam qənaətbəxş olmadığını, antinarkotik təbliğatın gənclər arasında, təhsil müəssisələrində, kütləvi informasiya vasitələrində və sosial şəbəkələrdə gücləndirilməsinin vacibliyi, xüsusən cinayətkar qruplaşmaların yeni metodlardan - internet informasiya resurslarından istifadə etməklə narkotiklərin satışını həyata keçirmək cəhdlərinin qarşısının alınması üzrə icrası zəruri olan tədbirlər barədə konkret tapşırıqlar verib.

Ölkə prezidentinin qarşıya qoyduğu əsas vəzifələrdən birinin də vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsi olduğunu xatırladan nazir bütün müraciətlərə operativ baxılıb qanuni qararların qəbul edilməsinin, cinayətlər nəticəsində zərərçəkmiş şəxslərə dəymiş ziyanın istintaq və təhqiqat prosesində ödəndirilməsinin, polis in səlahiyyətinə aid məsələlərlə əlaqədar göstərilən xidmətlərin nümunəvi təmin edilməsinin hər bir orqan rəisinin gündəlik nəzarətində saxlanılmasının vacibliyini nəzərə çatdırıb.

Gəncədə kütləvi dava olub, 4 qonşu döyülüb

Gəncədə qonşular arasında kütləvi dava olub. APA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, hadisə şəhərin "Ət kombinatı" adlanan ərazisində qeyd alınıb. Belə ki, 1986-cı il təvəllüdü Məmmədov Şamil Əli oğlu, 1992-ci il təvəllüdü Məmmədova Lələ Nürəddin qızı, 1986-cı il təvəllüdü Novruzov Rusal Şöhrət oğlu və 1990-cı il təvəllüdü Məmmədova Maral Nürəddin qızı döyülüb. Döyülənlər xəstəxanaya yerləşdirilib. Onların vəziyyətinin normal olduğu bildirilir.

Onlar qonşuları tərəfindən döyüldüklərini deyiblər.

Hadisə ilə bağlı polise məlumat verilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Lənkəranda qətl törədən dəstə tutuldu

Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) və Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətləri Lənkəranda baş verən qətl hadisəsi ilə bağlı məlumat yayıb.

Musavat.com-a daxil olan birgə məlumatda bildirilir ki, Lənkəran rayonunun polis və prokurorluq əməkdaşlarının peşəkarlıqla həyata keçirdiyi təxirəsalınmaz istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində rayon ərazisində qeyri-aşkar şəraitdə törədilmiş qətlin üstü "isti izlər"lə açılıb.

Belə ki, sentyabrın 14-də 1956-cı il təvəllüdü, Liman şəhər sakini Eyvaz Yusubovun yaşadığı evdə bədən üzərində zorakılıq əlamətləri olan meyitin aşkar edilməsi faktına görə Lənkəran Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb.

Cinayət işi üzrə hadisə yerinə baxış keçirilib, şahidlər müəyyənləşdirilərək dindirilib, müvafiq ekspertizalar təyin edilib.

Həyata keçirilmiş təxirəsalınmaz istintaq hərəkətləri və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində cinayətin təməli məqsədilə Lənkəran rayonu, Liman şəhər sakinləri - 1969-cu il təvəllüdü Vidad Hüseynovun, tanışları 1987-ci il təvəllüdü Vüsalə Mirzəyeva və 1988-ci il Emil Quliyev ilə birlikdə qabaqcadan razılığa gəlməklə törədilməsinə əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Aparılmış əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində V.Hüseynov, V.Mirzəyeva və E.Quliyev şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb olunublar.

□ Musavat.com

Azərbaycan buğda idxalını 42% artırıb

Bu ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycana ümumi dəyəri 186,2 mln. ABŞ dolları təşkil edən 852,9 min ton buğda idxal edilib.

"APA-Economics" in Dövlət Gömrük Komitəsinə istinadən verdiyi məlumata görə, hesabat dövründə Azərbaycana idxal olunan buğdanın dəyəri 55,3 mln. dollar və ya 42,2%, həcmi isə 121,9 min ton və ya 16,7% artıb.

Qeyd edək ki, cari ilin yanvar-avqust aylarında buğdanın ümumi idxaldakı payı 1,86% təşkil edib.

Tofiq Yaqublu Musavat başqanlığına namizədliyini irəli sürüb

Tofiq Yaqublu Musavat başqanlığına namizədliyini irəli sürüb. Bu barədə APA-ya Musavat Partiyasının üzvü Tofiq Yaqublunun özü məlumat verib.

O bildirib ki, Musavat başqanlığına namizəd olacaq: "Məndən başqa hazırkı başqan Arif Hacı və Yedigər Sadıqlı da başqanlığa namizəd olacaqlarını bildiriblər".

Y. Sadıqlı da APA-ya bildirib ki, Musavat başqanlığına namizədliyini irəli sürəcək.

Qeyd edək ki, Musavat Partiyasının növbəti qurultayının oktyabrın 12-də keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım, birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva sentyabrın 16-da Bakının Binəqədi rayonundakı 300 nömrəli tam orta məktəbin 960 şagird yerlik yeni tədris kompleksinin açılışında iştirak edib. Prezident məktəbin açılışını edib, yaradılan şəraitlə tanış olub. O, həmçinin kollektivlə görüşüb, çıxış edib.

"Çox şadam ki, uşaqlar yeni dərs ilini yeni məktəbdə başlayırlar. Müəllimlərin də iş yeridir. Valideynlər də, uşaqlar da, müəllimlər də razıdırlar. Bizim əsas məqsədimiz ondan ibarətdir ki,

"Təhsilin səviyyəsinin qaldırılması gündəlikdə duran vacib məsələlərdəndir" - prezident

Dövlət başçısı Bilik Günündə Binəqədə məktəb açılışı etdi; dərs həyəcanı başladı

xalqımız razı olsun, xalqımızın yaşayış səviyyəsi gündən-günə qalxsın, uşaqlar gözəl məktəblərdə oxusunlar.

Son illərdə məktəb tikintisi istiqamətində çox böyük işlər görüldü. Təkcə onu demək kifayətdir ki, son illərdə həm Bakı şəhərində, həm bütün bölgələrdə 3200-dən çox məktəb tikilib və ya təmir olunub. Bu il 80-dən çox məktəb yenidən tikiləcək və hələ də təmirsiz olan məktəblərdə gələcək illərdə mütləq təmir işləri aparılacaq".

AzərTAC-ın xəbərinə görə, bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakının Binəqədi rayonundakı 300 nömrəli tam orta məktəbin 960 şagird yerlik yeni tədris kompleksinin açılışında çıxışı zamanı deyib.

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, bu məktəb göz oxşayır: "Bütün lazımi şərait yaradılıb, avadanlıqlarla təchiz edilib. Məna verilən məlumatlara görə, məktəbin əvvəlki vəziyyəti çox acınacaqdır. Yəni burada müəllimlər üçün də böyük çətinliklər var idi, uşaqlar da təmirsiz, yararsız vəziyyətdə olan məktəbdə oxuyurdular. İndi bu şərait yaradıldı. Amma bu, işin bir hissəsidir. Əlbəttə, əsas məsələ odur ki, gözəl şəraitlə bərabər, təhsilin səviyyəsi yüksək olsun və burada oxuyan uşaqlar gələcəkdə həyatda layiqli yer tutubilsinlər. Ona görə təhsilin səviyyəsinin qaldırılması bu gün gündəlikdə duran vacib məsələlərdəndir və bu istiqamətdə də nəticələr var.

Onu da bildirməliyəm ki, son

illərdə müəllim peşəsini seçənlərin sayı artır. Müəllim Azərbaycanda həmişə çox hörmətli peşə olub. Həmişə müəllimə böyük hörmət olub. Bu gün isə bu, daha da yüksək səviyyədədir. Müəllimlərin əməkhaqlarının artırılması, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması bu nəticəyə gətirib çıxarır ki, müəllim olmaq istəyənlərin sayı əvvəlki illərlə müqayisədə böyük dərəcədə artıb. Bir daha uşaqları, valideynləri, müəllimləri yeni məktəbin tikintisi ilə əlaqədar təbrik edirəm".

Sonda xatirə şəkilləri çəkilib.

Nəzərə çatdıraq ki, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva şagird və tələbələri 15 sentyabr - Bilik Günü münasibətilə təbrik edib.

Həmin təbrikin mətni təbrik mətni birinci xanımın rəsmi "Instagram" sahifəsində paylaşılib:

- Əziz məktəblilər, tələbələr. Hörmətli müəllimlər və valideynlər. Sizi bu əziz, sevimli bayram - Bilik Günü münasibətilə təbrik edirəm.

Bu, yeni dərs ilinin, böyük, məsuliyyətli və çox maraqlı işin başlanğıcıdır. Qoy, yeni dərs ilinizdə böyük uğurlar, maraqlı görüşlər və ixtiralar gətirsin, hər bir məktəbli, tələbə və müəllim üçün uğurlu və məhsuldar olsun. Sizə xoşbəxtlik, möhkəm cansağlığı və yeni-yeni nailiyyətlər arzulayıram.

Əziz dostlar, Bilik Günü mübarək!

Nəzərə çatdıraq ki, 2019-2020-ci tədris ilinin əvvəlinə olan proqnoz göstəricilərinə

əsasən, yeni tədris ilində respublikanın ümumi təhsil müəssisələrində ümumilikdə 1 525 016 şagird təhsil alacaq.

Şagirdlərdən 714 259-u qız, 810 757-si isə oğlandır. Ümumtəhsil məktəblərinin I sinfində 164 234, IX sinfində 122 043, XI sinfində isə 82 782 şagirdin təhsil alacağı proqnozlaşdırılır.

Hazırda respublikada 322 ibtidai məktəb, 3 307 tam orta məktəb, 795 ümumi orta məktəb, 16 xüsusi tipli ümumi orta məktəb və 7 əyani-qiyabi (axşam) tam orta məktəbi, o cümlədən 59 məktəb-lisey, 49 lisey, 15 gimnaziya və 14 inteqrasiya təlimli internat tipli gimnaziya olmaqla, ümumilikdə 4 447 məktəb fəaliyyət göstərir.

Yeni tədris ilinin əvvəlində Təhsil Nazirliyi tərəfindən təmir-tikinti işləri yekunlaşdırılmış 43 məktəb binası şagirdlərin istifadəsinə verilecək. Onlardan 20-si yeni tikilən, 8-i əsaslı təmir olunan, 15-i isə modul tipli məktəbdir. 2019-cu

ildə ümumilikdə respublika üzrə 25 yeni məktəb binasının tikintisi, 9 məktəbin əsaslı, 253 məktəbin cari təmiri, 24 rayonda isə 3520 şagird yerlik 50 modul tipli məktəbin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Bildirək ki, Bilik Günündə ölkə boyunca yeni tikilən məktəb və bağçalardan bir çoxlarının açılışı olub, onlar istifadəyə verilib. 2019-2020-ci tədris ilinə dövlət ümumtəhsil müəssisələrinin I-XI sinifləri üçün 322 adda 5668865 nüsxə dərslik və metodik vəsait çap edilib.

2019-2020-ci tədris ilində 108074 uşağın ümumtəhsil müəssisələrinin məktəbəhazırlıq qruplarında təhsil alacağı proqnozlaşdırılır. Dövlət ümumtəhsil müəssisələrinin məktəbəhazırlıq qrupları üçün 3 adda 168148 dərslik və metodik vəsait çap edilib.

Yeni tədris ilində müəllim və şagirdlərə uğurlar arzulayırıq.

□ **M. MAHRIZLI,**
"Yeni Müsavat"

Bizim pantürkistlər

Xalid KAZIMLI

Dünyada bir neo-millətçilik dalğası kükrəyib, bilirsiniz. Başda ABŞ gəlir.

Donald Tramp "Hər şey Amerika üçün" şüarı ilə hakimiyyətə gələndən sonra panamerikanizmi dövlət siyasətinə çevirib, hətta öz dövlətinin mənafeyi üçün yaxın müttəfiqləri ilə itxifata girir.

Putin hakimiyyətə gələndən bəri Rusiyada yüksələn xətt üzrə inkişaf edən millətçilik arada hətta açıq faşizm səciyyəsi alır.

İngiltərənin Avropa Birliyinə tətbi etdiyi "Breksit" fəndi də sırf anqlo-sakson millətçiliyindən qaynaqlanır.

Fransa və İtaliya özlərini nə qədər başqa millətlərə, dini konfessiyalara qarşı tolerant göstərsələr də həmişə millətçiliyi ön planda tutublar.

Almaniyada 20 ildən çoxdur ki, neonasistlər yenidən güc yığmağa başlayıblar. İsveçdə, Finlandiyada, Hollandiyada, Danimarkada "vətən" və "millət" söhbətini çox qabardan partiyalar artıq seçkilərdə ikinci, üçüncü olurlar.

Serbiyanın, Macarıstanın yolu çoxdan bellidir, amma son illərdə Polşa da onlara qoşulub, bəşəri dəyərlərdənsə, milli mənafeyə önəm verirlər.

Əslində bu çox da qəbahət bir şey deyil. Adları çəkilən dövlətlər milli dövlətlərdir, onları əsasən bir millət təsis edib. Adamlar illərlə çalışıb-vuruşub, bir düzən yaradıblar və indi onun nemətlərini, nailiyyətlərini qorumaq istəyir, başqalarıyla bölüşmək istəmirlər.

Bu baxımdan dünyanı saran neo-millətçiliyi anlamaq olar. Aşağı-yuxarı bütün ölkələrdə "başı başını saxlasın" fikri güclənib, heç kəs öz problemlərini bir kənara qoyub, Ruandanın, Somalinin, Yəmənin ac-yalavaclarının dərini çəkmir (humanitar təşkilatlar xaric).

Biz də bu sıradayıq mı? Bəli. Amma bizdə aşırı millətçilik, faşistlik varmı? Yoxdur. Nəinki dövlət səviyyəsində, heç cəmiyyət səviyyəsində belə bizdə irqçilik, şovinistlik yoxdur.

Kimlərsə orda-burda afrikalıları "qara" adlandırmağın, dəri rənglərinə vurğu etməyin irqçilik olduğunu iddia edə bilərlər. Belə bir tendensiya var, amma onun kökündə qaradəriliyə nifrət yoxdur, sadəcə, insanlar nəyə görə dəri rəngini hələ sovet dövründən zarafat predmetinə çeviriblər, hələ də elə gedir (Rusiyada yaşayan həmyerlilərimiz özlərini belə "qara millət" adlandırırlar). Burada ksenofobiya elementi olsaydı, bizimkiler qaradərili idmançılarla, sənətçilərlə, adi qonaqlarla sevrə-sevrə şəkildə çəkdirməz və bunu sosial şəbəkədə paylaşmazdılar.

Ölkəmizdəki antiərəb ovqatının isə xeyli ciddi səbəbləri var və bu, heç də xalqımızın ksenofob düşüncələrə dalması üzündən yaranmayıb, əsasən ərəb ölkələrindən gələnlərin davranışlarına və bizə, ölkəmizə münasibətlərinə cavab reaksiyasıdır.

Bununla belə, yerli fəallar arasında vətəndaşlarımızın bir qrupunu millətçilikdə, pantürkizmdə suçlayanlar var. İlin müəyyən aylarında bu cür ittihamlar daha şiddətli xarakter alır. Bu, daha çox milli həmrəylik günü ərəfəsində, 28 May Respublika günü yaxınlaşanda, Bakının işğaldan azad edilməsi gününün ildönümlərində baş verir.

Sanki dünyanın bütün ölkələri öz milli dövlətçilik günlərini, işğaldan xilas günlərini bayram kimi qeyd edə bilərlər, amma biz bu günləri qeyd edəndə bu, millətçilik olur.

Bu xüsusda ortada bir xeyli yanlış düşüncə var. Türk birliyindən, bəzən də Turan ideyasından danışmaq heç bir halda ölkədə yaşayan milli azlıqlara qarşı deyil, tam əksinə, dünyaya hökmran olmaq istəyən böyük dövlətlərin ekspansionist siyasətinin qarşısında durmaq üçün ortaya qoyulan səfərbərlik çağırışıdır. Yoxsa Azərbaycan türkü Özbəkistan türkü ilə birləşib udlərə, saxurlara qarşı mübarizə aparası deyil.

Əgər qəbul etsək ki, Azərbaycanda doğrudan da pantürkistlər var, onda belə bir həqiqəti mütləq qeyd etməliyik. Bizim pantürkistlərin şüarı, prinsipi "türklər başqa millətlərdən üstündür" deyil, "biz başqa millətlərdən əsik deyilik"dir. Ən böyük fərq budur.

Əslində isə bu ölkədə vətənpərvərliklə bağlı problem var. Bir xeyli ehali qrupları var ki, Rusiyaya, İrana, ABŞ-a, Avropa ölkələrinə rəğbətli, hətta müəyyən bir tellə bağlıdırlar, söz-sözü gətirəndə öz ölkələrindənənsə, yadellilərin təəssübünü çəkirlər.

Onların tez-tez istinad etdiyi "Türkün türkdən başqa dostu yoxdur" ifadəsi haqqında isə yüz dəfə yazılıb, bir dəfə də yazıq. Bu, I Dünya müharibəsində, Osmanlı imperiyasının dağıldığı, Türkiyənin parçalandığı dövərdə deyilib. O zaman oradan-buradan yardım gözləyən xalqa belə bir müraciət edilib ki, bizim bizdən başqa dostumuz yoxdur, xilasımız öz elimizdədir... Amma indi bəziləri bundan faşist şüarı düzəldiblər.

Milli Şura 28 sentyabra mitinq təyin edib. İqtidar-müxalifət arasında sentyabrın 11-də keçirilən dəyirmi masadan dərhal sonra AXCP-nin "forpostu" olan qurumun verdiyi qərar müzakirələrə səbəb olub.

Belə fikirlər var ki, həmin tədbirin əhəmiyyəti və nəticələri radikal mövqeli Əli Kərimlinin ürəyincə olmadığı üçün belə bir addım atıb. Xüsusilə müxalifətin mitinq meydanı kimi tanınan "Məhsul stadionu"nun təmirə bağlandığı bir vaxtda mitinq qərarının verilməsi və aksiyanı keçirmək üçün üç metro stansiyasının qarşısının göstərilməsi ciddi suallar doğurub. 28 sentyabr bu qüvvələrin "mitinq oyunu" hesab edilir.

Belə bir versiya da var ki, anti-Azərbaycan qüvvələrin bilavasitə tapşırığı əsasında payızda ölkədə xaos proselər yaratmaq cəhdləri haqda hələ yay aylarında danışırdı. Bu səbəbdən Milli Şuranın seçdiyi tarix isə təsadüfi sayılmır. Belə ki, Avropada "söyüş müxalifəti" və digər dairələr Azərbaycanda noyabr ayında "inqilab" baş verəcəyi barədə qızgın təbliğat aparırlar. Ehtimal edilir ki, MŞ bu küyə qoşulmağa qərar verib.

11 sentyabrdakı iqtidar-müxalifət dialoqunun təşkilatçısı olan Ana Vətən Partiyasının sədri, deputat Fəzail Ağamalı belə bir ərafədə mitinq qərarının düşündürücü olduğunu söylədi: "Bu məlumatı eşidəndən sonra düşünməli oldum. Əli Kərimlinin Qənimət Zahidə vermiş olduğu müsahibəni də dinlədim. Orada əslində bizim parlamentdə səsləndirdiyimiz, hökumətin bu istiqamətdə verdiyi vədlərin, tibbi sığorta, uşaq pulu ilə bağlı məsələlərin mitinqdə əsas çağırışlardan olacağını öne çəkdi. Özünəməxsus formada bunları əsaslandırmağa çalışdı. Hər zaman dediyi fikirləri bir daha təkrar etdi. Gö-tür-qoy edib belə fikirləşdim ki, bu təsadüfi deyil. Çünki sentyabrın 11-də keçirilən dəyirmi masa uğurla başa çatdı. Orada iştirak edənlər sonda ciddi karakter daşayan bəyanatı imzaladılar. Beləliklə, iqtidarın ciddi təmsilçisi olan Əli Əhmədovun, bir çox tanınmış siyasi partiyaların, vətəndaş institutunun təmsilçilərinin, media rəhbərlərinin, müstəqil ekspertlərin də iştirakı ilə keçirilən bu dəyirmi masa iqtidar-müxalifət arasında mövcud soyuqluğun aradan qaldırılmasına və onların bundan sonra dialoq xarakterli görüşlərinin keçirilməsinə bir ciğir açdı. Demək olar ki, biz bunu sındırdıq. Ən azından ciddi bir sənədə imza atdıq. Orada Əli Əhmədovdan başlamış ekspertlərə qədər hər kəsin imzası var. Rəsmi sənəd kimi iradəmiz nümayiş etdirildi. Barışığın, iqtidar-müxalifət arasında normal münasibətlərin yaranmasına və inkişafına xid-

mət edən bu dəyirmi masadan sonra Əli Kərimli və onun arxasında dayanan qüvvələr ciddi şəkildə narahat oldular. Çalışdı ki, dövlətin təhlükəsizliyi, cəmiyyətin, xalqın maraqları üçün əhəmiyyətli bir başlanğıcın sonrakı gedişinə mane olsunlar, buna imkan verməsinlər. Çünki Əli Kərimli Azərbaycanda xaosun, anarxiyanın ya-

Məmmədovu qabaqlamaq, onu sıxışdırmaq üçün bu cür yollara əl ata bilər. Təbii ki, cəmiyyətdə narazı adamlar da var. Amma bu narazı adamlar Əli Kərimlinin sosial dayaqları, onun partiyasının üzvləri deyil. Belə olmasına baxmayaraq, o, bu insanlardan da istifadə etmək istəyir. Kim tibbi sığortadan, uşaq pulundan narazıdır-

hiyyətim yoxdur. Hər bir halda orada qarşudurma yaratmaq niyyəti var və buna start verilib. Noyabr ayına qədər Əli Kərimlinin arxasında duran qüvvələr bu imkanlardan istifadə edib Azərbaycana qarşı təzyiqlərini daha da gücləndirirlər. Filankəsi polis vurdu, filankəs əzildi yaxud başı yarıldı, başqa birisi inzibati məsuliyyətə cəlb olun-

sərgilədi: "Ümumiyyətlə, mitinq keçirmək hər bir siyasi partiyanın, vətəndaşın və vətəndaş cəmiyyətinin hüququdur. Bu hüquq məhdudlaşdırıla bilməz. Biz AĞ Partiya olaraq, demokratiya, dövlətçilik, konstitusiyaya naminə keçirilən istənilən mitinqi dəstəkləyirik. Amma bilirsiniz ki, müxalifət-daxili bəzi nüanslar yaranıb.

mədiyini, imitasiya etdiyini göstərdi. Eyni zamanda real iş görmək yox, müxalifətdə liderlik uğrunda mübarizə apardığını sübut etdilər. Onsuz da uzun illərdir bəzi partiyalar müxalifət daxilində liderlik uğrunda yarışdılar. Bununla özləri özlərinə ad verirlər. Necə ki, zamanında "Toylar kralı" verilişi var idi. Bunlar da bu cür yol-

Milli Şuranın mitinq oyununun pərdəarxası - sensasion iddialar

Fəzail Ağamalı: "Onlar çalışırlar ki, xalqın maraqları üçün əhəmiyyətli bir başlanğıcın sonrakı gedişinə mane olsunlar"
Tural Abbaslı: "Bununla insanların gözləri qorxudulur"

radılmasının təşkilatçılarından və təbliğatçılarından biri və ya birincisidir. O, öz ətrafı, Amerika və Avropadakı imkanları ilə özünün pozuculuq fəaliyyətini aparmaqda israrlıdır. Bu baxımdan onun mitinq təyin etməsi təsadüfi deyil. Niyyət başlamış işə mane olmaq, cəmiyyətdə gərginliyi saxlamaq, siyasi partiyaların bir yerdə olmasına imkan verməmək, gələcəkdə bu və ya bunabənzər görüşlərin, dialoqların ciddi təmsilçisi olan Əli Əhmədovun, bir çox tanınmış siyasi partiyaların, vətəndaş institutunun təmsilçilərinin, media rəhbərlərinin, müstəqil ekspertlərin də iştirakı ilə keçirilən bu dəyirmi masa iqtidar-müxalifət arasında mövcud soyuqluğun aradan qaldırılmasına və onların bundan sonra dialoq xarakterli görüşlərinin keçirilməsinə bir ciğir açdı. Demək olar ki, biz bunu sındırdıq. Ən azından ciddi bir sənədə imza atdıq. Orada Əli Əhmədovdan başlamış ekspertlərə qədər hər kəsin imzası var. Rəsmi sənəd kimi iradəmiz nümayiş etdirildi. Barışığın, iqtidar-müxalifət arasında normal münasibətlərin yaranmasına və inkişafına xid-

sa, bu cür məsələləri qabaqlamaq, onu sıxışdırmaq üçün bu cür yollara əl ata bilər. Təbii ki, cəmiyyətdə narazı adamlar da var. Amma bu narazı adamlar Əli Kərimlinin sosial dayaqları, onun partiyasının üzvləri deyil. Belə olmasına baxmayaraq, o, bu insanlardan da istifadə etmək istəyir. Kim tibbi sığortadan, uşaq pulundan narazıdır-

Deputat noyabrda Azərbaycanda inqilabın olacağı barədə xaricdən başlanılan təbliğat kampaniyasının iştirakçısı deyil: "Baxmayaraq ki, özünü radikal deyil, prinsipal siyasətçi kimi təqdim etməyə çalışır, amma onun hərəkət və davranışlarında tamamilə radikalıq var. Söykənmiş olduğu təbliğat rüporları da eyni şəkildə radikalıq nümayiş etdirir. Ən müxtəlif çağırışlar fərqli adamlar vasitəsilə öne çəkilir. "2019-cu ilin noyabrında Azərbaycanda inqilab olacaq, inqilab olmalıdır" çağırışları edən ağalarına göstərmək istəyir ki, görün nə qədər geniş imkanlarımız, sosial bazam var. Başqa bir tərəfdən, yaxınlarda eşitdim ki, haradasa sosial sorğu keçirilib. "Azərbaycanda radikal müstəvidə kim liderdir" adlı sorğuda İlqar Məmmədov öne çıxıb. Bu da Əli Kərimlini narahat edir. Bunun üçün də İlqar

du kimi şayiə, böhtan xarakterli məlumatlar yaymaqda təzyiqlər göstərməyə çalışsacaqlar. Eyni zamanda "söyüş müxalifəti", ermənilərin iştirakında yer alanlar da bu prosesdə iştirakçı olacaqlar. Əslində Əli Kərimli bu hərəkətləri ilə ermənilərin maraqlarına xidmət edir. Sentyabrın 28-dən başlayan ssenari noyabrın ortalarında və ya axırlarında onların düşündüyü nəticəni verməlidir. Əsas niyyət budur. Amma tamamilə əminəm ki, Azərbaycan dövləti güclüdür. Qanunlara söykənərək, hər bir vətəndaşın hüquq və azadlıqları nəzərə alınmaqla sabitlik üçün bütün funksiyalar həyata keçiriləcək. Buna əminəm. Eyni zamanda ona da əminəm ki, xalqımız Əli Kərimli və onun havadarlarına Azərbaycanı Suriyaya çevirmə cəhdlərinə imkan verməyəcək. Ölkəmizlə Əli Kərimlinin arasında bərabərlik işarəsi qoymaq lazımdır. Onların biri digərini tamamlayır. Əli Kərimli elə yerlərə mitinq salıb ki, həmin yerlərə kənardan adamları gələ bilər. Təbii ki, icazə vermək səlahiyyəti Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin səlahiyyətindədir. Bununla bağlı nəse demək səla-

İqtidar-müxalifət görüşündə iştirakçılardan olan Tural Abbaslı da maraqlı mövqə

larla özlərini kral elan edirlər. Bu partiyalar əgər doğru-dürüst mübarizə aparmaq istəyirlərsə, o zaman nə üçün mitinq adı altında guya iş görürmüşlər kimi görüntü yaradırlar? Heç kəsə sirr deyil ki, həmin tədbirdə iştirak etməyən partiyalardan biri mitinqə müraciət edib. Məlum olduğu kimi, mitinq üçün göstərilən yerlərdə 20 ilə yaxındır mitinqlərə icazə verilmir. Ümumiyyətlə, hakimiyyət elə məsələlərdə çox radikal davranır, həbslər edir, inzibati cəzalar verir. Məhz indi həmin yerlərə müraciət olunub. Düzdür, bu gün hakimiyyət "Məhsul stadionu"nu təmirə bağlayıb. Əgər sən real mitinq keçirmək istəyirsənsə, məqsədin imitasiya deyilsə, müxalifətdaxili intriqaqları yaratmaq deyilsə, cəmiyyəti mübarizəyə yönləndirməkdənsə, real, icazə verilməsi mümkün olan yerlərə müraciət edib, icazə almaq olar. Necə ki, zamanında bu cür yollar-dan dəfələrlə istifadə olunub. İndi o yerlərə müraciət edilib ki, icazə verilməyəcəyi hər kəsə məlumdur. Burada ola bilər ki, insanlar razılaşdırılmamış aksiyalara çıxsınlar, həbs olunsunlar, gündəm dəyişsin, bunlar onlara qarşı repressiyaların olduğu görüntüsünü yaratsınlar. Bununla insanların gözləri qorxudulur. Bu, mübarizəyə töhfəmi verir? Necə ki, onlar bizim addımlara qiymət verirlər, biz də onların addımlarına qiymət verməliyik. Sizlərin mitinq keçirmək üçün deyil, imtina almaq üçün mitinqə müraciət edəcəyiniz açıq görünür. İnsanların aldadılmasının tərəfdarı olmamışam, ol-maram da. İnsanları real mübarizəyə cəlb etmək lazımdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ötən həftənin Azərbaycan siyasi həyatı üçün ən ciddi rezonans doğuran hadisəsi 11 sentyabrda "Park Inn" hotelində hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının, Ana Vətən Partiyasının təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir sıra siyasi partiyaların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, media təmsilçilərinin iştirakı ilə keçirilən böyük tədbir oldu. "Azərbaycandakı siyasi proseslərə xarici müdaxilələrin yolverilməzliyi" mövzusunda keçirilən dəyirmi masanın sonunda iştirakçı siyasi partiyalar birgə bəyanat imzaladılar.

Bu tədbirin və birgə bəyanatın Azərbaycan üçün əhəmiyyəti barədə "Yeni Müsavat"a danışan politoloq Qabil Hüseynli bildirdi ki, "Azərbaycandakı siyasi proseslərə xarici müdaxilələrin yolverilməzliyi" mövzusunda siyasi partiyaların keçirdiyi tədbir ölkənin siyasi həyatı üçün çox vacib idi. Çünki əvvəla, həqiqətən də Azərbaycana xarici təhlükələr var: "Bu xarici təhdidlər ölkəmizdə siyasi hakimiyyətə doğru yönəlib. Azərbaycanda siyasi hakimiyyət dəyişikliyi həyata keçirmək kimi qanunazidd bir məsələni bu təhdidlərin mərkəzinə qoyurlar. Beləliklə, Azərbaycanda xoşagəlməz, təhlükəli bir qarşıdurma vəziyyəti yaratmağa çalışanlar var. Bu cür təhlükələr daha çox qonşuluğumuzda yerləşən ölkələrdən, həmçinin Qərbi dairələrindən gəlir. Azərbaycanda ciddi qarşıdurmalara apara biləcək gər-

Hakimiyyət və müxalifətin 11 sentyabarı

Qabil Hüseynli: "Xarici təhlükələrin içərisində tək cə Azərbaycanada siyasi hakimiyyət məsələsi yox, həm də..."

ginliyin yaşanmasına cəhd edirlər. Belə bir şəraitdə Azərbaycan hakimiyyətinin özünün daxildəki siyasi qü-

vərlərdən dəstək gözləməyə haqqı var. Çünki söhbət ölkənin taleyini edə biləcək məsələlərdən gedir. Azərbaycan siyasi hakimiyyəti ölkədə dərin siyasi həmrəyliyin, siyasi tərəfdaşlığın yaranması üçün bir sıra addımlar atmalıdır. Ümid edək ki, 11 sentyabrda keçirilən tədbir bu vacib işin uğurlu başlanğıcıdır. Çünki bu xarici təhlükələrin içərisində tək cə Azərbaycanda siyasi hakimiyyət məsələsi yox, həm də Azərbaycanın dövlətçiliyinə təhdidlər yer alır. Azərbaycanın daxilində ciddi qarşıdurmalar meydana gətirib yeni erməni ekspansiyası üçün

münbit şərait yaratmaq hədəflərdən biridir. Ona görə də dövlətçilik məsələsi ciddi sınağa çəkile bilər. Ola bilsin ki, bu gün üçün hər şey sakit görünür, amma bizə qarşı o cür məkrli planları quranlar sakit dayanmırlar, iş aparırlar, özlərinin casus şəbəkəsini, "beşinci kolon" adlanan qüvvələri təlimatlandırmaqdadırlar. Düzdür, Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları bu cür məsələlərə qarşı mübarizə aparır. Amma belə bir şəraitdə Azərbaycanda siyasi həmrəyliyə çox böyük ehtiyac var. Bu səbəbdən də siyasi partiyaların dəyirmi masasının keçirilməsi iqtidar-müxalifət əməkdaşlığının bünövrəsinin qoyulmasını-birgə bəyanat imzalanmasını mən müsbət hadisə hesab edirəm".

Q.Hüseynli vurğuladı ki, bu cür müsbət meyillər, əməkdaşlıq dərinləşdirilməlidir: "11 sentyabrda keçirilən tədbir cəmiyyətdə rezonans doğursa da, hələ ki siyasi sistemin bütün təbəqələrini əhatə etməyib. Əhatə etməsi üçün lazımı addımlar atılmalıdır. Bundan sonra çalışmaq lazımdır

ki, iqtidar-müxalifət görüşləri daha da dərinləşsin".

Politoloq onu da qeyd etdi ki, hakimiyyət indiyə qədər müxalif siyasi partiyalara yönəlməmiş siyasi mühiti yumşaltmaqla başlanan müsbət meyli inkişaf etdirə bilər: "Məsələn, siyasi partiyaların normal yerlərdə kütləvi tədbirlər keçirməsi, qərargahlarla təmin edilməsi, bir sözlə partiyaların normal fəaliyyəti üçün lazım olan şəraitin yaradılması prosesə çox ciddi müsbət təkan vermiş olar. Çünki siyasi partiyaların normal fəaliyyət göstərməsi, güclənməsi lazım olan anda dövlətçiliyin qorunmasında çox ciddi amilə çevrilir. Zəif siyasi partiya istəsə, cəhd etsə belə lazımı anda ortaya ciddi nəticə verən iş qoya bilməz. Ona görə də partiyaların güclənməsi üçün şərait yaradılmasına ehtiyac var. Azərbaycanın çətin vəziyyətlərlə, ağır sınaqlarla üzlaşmasına vətənpərvərlik duyğusu olan heç kəs imkan verməməlidir. Çalışıb bütün siyasi qüvvələri vahid milli gücə çevirmək lazımdır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Əli Kərimli-İlqar Məmmədov debati-moderator kim olsun?

Qulu Məhərrəmli: "Müraciət olunsun, bu barədə düşünərəm"

AXCP sədri Əli Kərimli ilə REAL Partiyasının sədri İlqar Məmmədov debata çıxacaqlar. Moderator araşdırmaçı jurnalist Xədicə İsmayıl olacaq. Xanım jurnalistin özü belə bir təşəbbüslə çıxış edib və hor iki siyasətçi onun təşəbbüsünə müsbət cavab verib. İki partiya sədrinə də təşəkkür edən araşdırmaçı jurnalist yaxın günlərdə debatin vaxtının açıqlanacağını bildirib.

X.İsmayılın moderatorluğu məlum olandan sonra bu istiqamətdə geniş müzakirələr açıqlıb. Çoxları aparıcının obyektivliyinin debatlarda çox önəmli olduğunu düşünərək, xanım jurnalistə buna şübhələrin olduğunu öne çəkib. Ən çox da argument kimi, illər öncə X.İsmayılın hələ Azadlıq Radiosunda çalışarkən Müsavat Partiyasının keçmiş başqanı, hazırda Milli Strateji Düşüncə Mərkəzinin rəhbəri olan İsa Qəmbərlə veriliş zamanı sərgilədiyi mövqə göstərilir. Həmin verilişdə araşdırmaçı jurnalist daha çox özünü İ.Qəmbər qarşısında aparıcı deyil, rəqib kimi göstərmişdi. Məhz bu səbəbdən onun Əli Kərimli-İlqar Məmmədov debatinə obyektiv olacağına

şübhələr var. Bu səbəbdən də bir sıra tanınmış media mənbələrinin moderator kimi adı çəkilir, onların debati aparmalarının vacibliyi vurğulanır.

Onlardan biri media müvəqqəti Qulu Məhərrəmli-dir. O, "Yeni Müsavat"a açıqlamasında öncəliklə debatin önəmindən söz açdı: "Əvvəla deyim ki, istənilən məsələ ilə bağlı dialoqun, debatin və ictimai müzakirənin aparılması çox müsbət hadisədir. Xüsusilə bir-birini qəbul etməyənlər arasında belə bir debati çox vacib hesab edi-

rəm. Hesab edirəm ki, istənilən jurnalist bu debati apara bilər. Açıqı, mən siyasi proseslərə çox bağlı deyiləm. Bu baxımdan bir az tərəddüd edirəm. Amma ümumən deyə bilərəm ki, istənilən dialoqun, debati və ictimai müzakirəni aparmaq jurnalistin tək cə istəyi deyil, onun bacarığının və daha çox obyektivliyinin təzahürü ola bilər. Konkret indiki halda mənə o debata bağlı heç kim müraciət etməyib. Təbii ki, müraciət olunsun, bu barədə düşünərəm. Belə debati üçün burada söhbət

çox ciddi parametrlərdən gedir. İstənilən debati üçün istənilən moderator hazırlanmalıdır. Sualları və digər debati üçün vacib olanları əvvəlcədən hazırlamalıdır. Bizdə debata bir az didişmə kimi baxırlar. Amma söhbət ondan gedir ki, debatda verilən suallar problemləri açmağa xidmət etməlidir. Debat da müəyyən texnologiya üzrə aparılmalıdır. Yoxsa bizdə, xüsusilə internet platformasında hesab edirlər ki, iki nəfər didişdi, söyüşdü, bu da debati oldu. Bu belə deyil axı. Debatın əsas məqsədi bu və ya başqa problem, mövzu ilə bağlı bütün çalarları parametrlərə açmaq və onu auditoriyaya göstərməkdir. Bu, baxımdan debata əvvəlcədən hazırlaşmaq çox vacibdir. Bu, sadəcə olaraq, peşə prosedurudur. Hansı kriteriyalara cavab verən moderatorun bu debati aparmasının vacibliyinə gəlincə, onu deyə bilərəm ki, yüksək peşəkarlığı olan, prosesləri bilən, adamları tanıyan, yaxşı ünsiyyəti olan biri aparmalıdır.

Təbii ki, burada öndə obyektivliyi olan birinin bunu aparması daha çox vacibdir. Biz debatların səviyyəsinə baxırıq, bəzən moderatorlar yanlış olaraq tərəf kimi çıxış edirlər. Balansı, ölçünü də aparıcı qoruyulmalıdır. Hesab edirəm ki, Xədicə xanım yüksək peşəkarlığı olan debat aparıcısından biridir. Bu tipli başqa aparıcılar da var. Azərbaycanda o debati apara biləcək xeyli sayda peşəkar jurnalist görürəm".

Q.Məhərrəmli İ.Qəmbərlə məlum verilişinə görə obyektivliyinə şübhə ilə yanaşılan X.İsmayıl barədə bunları dedi: "Düzü, o verilişə baxmamışam. Amma hesab edirəm ki, istənilən jurnalist obyektivliyini qoruyub, bitərəfliyini saxlamağı bacarmalıdır. Debat, ictimai müzakirə moderatorununu tələb edir. Keyfiyyət burada çox önəmlidir. Hansı siyasətçinin üstün olacağı ilə bağlı sualınız barədə onu deyə bilərəm ki, tərəflər ilk növbədə, bir-birinə hörmətlə yanaşmalı, debat mövzu müzakirəsi üzərində qurulmalıdır. Şəxsiyyətlərə hücum, əsassız ittihamlar olan zaman debat öz özelliğini itirir. İndidən nəse demək çətindir. Amma gedən siyasi proseslər barədə cəmiyyəti maarifləndirmək də debatda çox vacibdir. Çünki belə debatların cəmiyyət üçün faydalı olduğunu göstərmək çox vacibdir. Hazırda cəmiyyətimizin ən çox ehtiyac duyduğu məsələ məlumat, qarşılıqlı anlaşmadır. Debat argument üzərində qurulur. Argumentlərlə danışmaq, ittiham etmək, süyüş dilə gətirmək debat deyil, başqa janrdır. Bunların olmaması üçün aparıcı debati çox gözəl idarə etməlidir. Bu, əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş şərtlər üzərində qurulur. Debat bir texnologiyadır. Buna çox yaxşı hazırlaşmaq lazımdır. Bu çox gözəl bir nümunə olacaq debat ola bilər. Hesab edirəm ki, cəmiyyətdə qarışıqlıq anlaşma, insanların fərqli fikirlərə müxtəlif münasibətləri və digər amillər medianın gətirdiyi xətt olmalıdır. Debat həm də insanların qarşıdurmasına, söyüşməsinə, gərginlik gətirməsinə səbəb olmamalıdır. Debatlar cəmiyyətdə bir dialoq formatı yaradır. Bu da faydasız olmaya bilməz. Gözləyirəm ki, hər kəsin marağını cəlb edəcək debat olacaq. Azərbaycanda bir tərəfdən informasiya açığı, digər tərəfdən debat mədəniyyətinin yüksəldilməsinə ehtiyac var. Bu baxımdan arzularım ki, çox yüksək səviyyəli bir debat olsun".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

“Siyasi məhbus” probleminin birdəfəlik həlli Azərbaycan hökuməti üçün vacib sayılır. Obyektivlik naminə, hakimiyyət bu yöndə ciddi addımlar da atır.

Hökumət dairələrində də artıq fikirlər səslənir ki, beynəlxalq təşkilatların siyasi dustaq adlandırdığı ictimai fəallar həbsdən buraxılmalı, məsələ kökündən həllini tapmalıdır.

Eyni zamanda yerli hüquq müdafiəçiləri siyasi məhbus probleminin hakimiyyətə zərərindən başqa heç bir xeyri olmadığını söyləyirlər.

Çünki onların həbsdə qalması ilə tənqidlər davam edəcək, beynəlxalq qurumlar bəyanatlar yayacaqlar.

Bu ilin martında 50-dən çox siyasi məhbus adlandırılan şəxslərin azadlığa buraxılması beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən alqışlansa da, problem hələ də tam həll olunmayıb.

Belə məlumatlar var ki, hətta Nardaran işi üzrə tutulan “Müsləman Birliyi” hərəkatının rəhbəri Taleh Bağırzadənin də azad olunması istisna edilmir.

Obyektiv hüquq müdafiəçiləri hazırda çox az sayda məhkumun siyasi məhbus kriteriyalarına uyğun gəldiyini bildirirlər. Ancaq maraqlıdır ki, bəzi şəxslər bugünlərdə 119 siyasi dustaq olduğu barədə hesabatlar açıqladılar. Doğrudur, onların böyük əksəriyyəti islamçı məhbuslardır və bəzi hüquq-müdafiə təşkilatları dindarları öz siyahılarında göstərmirlər.

Bununla belə, istər-istəməz məsələ iqtidar üçün hər zaman arzuolunmazdır.

“Siyasi məhbus” siyahı”sı bitməyəcək, çünki gəlir mənbəyidir” - QHT sədri

Əliməmməd Nuriyev: “Problemin birdəfəlik həllinin vaxtıdır, ancaq kimlərsə bu yolla karyera qurur, xarici səfərlər edir, “siyahı” 100-dən aşağı düşmür”

Belə iddialar da var ki, həbsdə olan şəxslərdən bəzələrinin azadlığa buraxılması mümkün hesab edilir, ancaq belə ehtimallar da var ki, onlar ölkəni tərk edərək dövlət və iqtidar əleyhinə radikal çıxışlar edə bilərlər. Bu səbəbdən həmin şəxslərin buraxılması yubanır.

Yeni onlara zəmanət yoxdur. Lakin bu yanaşma ilə hakimiyyət siyasi məhbus prob-

leməni kəşib ata bilməyəcək.

Mövzu ilə bağlı Prezident yanında Əfv məsələləri komissiyasının üzvü, “Konstitusiya” Araşdırmalar Fondunun prezidenti Əliməmməd Nuriyevlə danışdıq. Onun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Azərbaycanda siyasi məhbusla bağlı məsələyə nöqtə qoyulmalıdır: “Biz də belə hesab edirik ki, bu problemin birdəfəlik həllinin vaxtıdır.

Ancaq problem ondan ibarətdir ki, “siyahı”lar bitib-tükənmir. Görünür ki, bu məsələnin uzadılması kimlərsə maddi gəlir mənbəyidir, kimlərsə bu yolla karyera qurur, hüquq müdafiəçisi olur. Ona görə də nə qədər siyasi məhbus problemi həll olursa da, yəni bu “siyahı”larda onların sayı 100-dən aşağı düşmür”.

Ə.Nuriyevin sözlərinə görə, Azərbaycan hökuməti tə-

rəfindən bu istiqamətdə mühüm addımlar atılır, müxtəlif siyahılarda adları gedən şəxslər barədə Əfv Komissiyasında müzakirələr gedir: “Sonuncu əfv fərmanı ərəfəsində 10-a yaxın QHT iştirak edirdi, müraciətlər olmuşdu və siyasi məhbus hesab edilən 52 nəfər azadlığa çıxdı. Bu yaxınlarda Bakıda səfərdə olan Avropa Şurasının prezidenti və məruzəçi ilə görüşdük, məsələləri onunla da müzakirə elədik. Həmin “siyahı”larda siyasi fəaliyyəti olmayan fanatlar, cahilliyə, zorakılığa çağırış edənlerin adları var. Çünki bu “siyahı”lar həmin adamlara özünü təsdiq mənbəyidir. Onlar üçün siyahı bitməyəcək, gəlir mənbələrini əldən vermək olmaz, xarici səfər imkanlarını itirmək istəməzlər”.

Onun dediyinə görə, Azərbaycanda insan haqları pozulmur desək yalan olar: “Bəzi məmurlar tərəfindən bu qanunsuzluqlara yol verilir. Lakin sistemli deyil, ayrı-ayrı məmurların işləridir. Bu mənada söylərimizi gücləndirməliyik”.

Ə.Nuriyev bildirdi ki, qanun pozuntusuna yol verən hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları da işdən azad olunurlar, cinayət məsuliyyətinə cəlb ediliblər: “Məmurlar hələ başa düşmür ki, onların fəaliyyətinin mərkəzində vətəndaş dayanmalıdır. Məmurlar xidmətçi olduqlarını unudurlar.

Bu gün məhkəmə-hüquq sistemində islahatlar gedir, bu istiqamətdə də mühüm addımlar atılır. Məhkəmələrə etimad olması sürətli getməlidir”.

Müsahibimiz ilin sonunda əfv fərmanı olub-olmayacağı barədə konkret bir söz demədi və prezidentin səlahiyyətində olduğunu vurğuladı.

Xatırladaq ki, avqustun 31-də “Azərbaycan Siyasi Məhbuslara Azadlıq” İttifaqı 117 nəfərin adı olan siyahı açıqlayıb. Bunun ardınca isə Vahid Siyasi Məhbus Siyahısının hazırlanması üzrə İşçi Qrupu 119 nəfərlik siyahı elan edib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Paşinyanın ətrafında elə bir tor qurulur ki...”

Politoloq: “Diasporadan, xarici güclərdən asılı olmayan bir siyasətçinin Ermənistan prezidenti, yaxud baş naziri olması bütün region üçün zəruri şərtlərdən biridir”

Ermənistan cəmiyyətində inqilab eforiyası aradan qalxır. Paralel olaraq inqilabın lideri, baş nazir Nikol Paşinyan hökumətinin işə durumu getdikcə ağırlaşır. Həm daxildə narazılıqlar, Qarabağ klanı ilə savaş vəziyyəti, həm xaricdən təzyiqlərin olması, həm də əhalinin sosial-iqtisadi vəziyyətinin get-gedə ağırlaşması Paşinyan iqtidarını ciddi sınaqlarla üz-üzə qoyub. Prosesin gedişatının Nikol Paşinyan hakimiyyətinin sonu ilə nəticələnmə biləcəyi proqnozları verilməyə başlayıb. Gedişat Ermənistanda yeni inqilaba aparırmı? Azərbaycanı iki ən pisdən hansı nisbətən sərf edir-Nikol Paşinyanın hakimiyyətdə qalması, yoxsa devrilməsi və yeni iqtidarın Ermənistanda iş başına gəlməsi?

Politoloq Nəzakət Məmmədova “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, inqilablar, çevrilişlər tarix boyu bir sıra qanunauyğunluqlarla müşahidə olunur. Onlardan biri də bundan ibarətdir ki, inqilab başa çatdıqdan sonra onun başında duranlar vədlərinə əməl etməsələr, onları öz çiyinlərində, gül-çiçəklə hakimiyyətə gətirən kütlə onlara qarşı daha amansız olur, hakimiyyət olimpinə yüksəltdiyi kimi, zirvədən aşağı yuvarlayır, ayaqları altına alıb tapdalayır. Ermənistan hazırda bu cür vəziyyət ərəfəsindədir: “Paşinyana qarşı təxribatlar aramsız şəkildə davam edir. Onun ətrafında elə bir tor qurulur ki, o, heç cür bu vəziyyətdən çıxıb bilmir, istənilən seçim onun zərərinədir. Məsələn, son günlər Amulsar

qızıl mədəni ətrafında baş verənlər də bunu sübut edir. Ermənistan prezidenti Armen Sarkisyan Amulsar qızıl mədəni istismar edəcək olan “Lydian International” şirkətinin Direktorlar Şurasının üzvüdür. Deməli, Paşinyan İngiltərə, ABŞ, Ermənistan prezidenti, xalq, demokratiya və öz reputasiyası arasında ciddi seçim etmək məcburiyyətində qalır. Paşinyan artıq Amulsarın istismarına icazə verəcəyini deyib. Bununla da ona etimad göstərən xalqın inamını itirmək istiqamətində daha bir addım atıb. Bu, Paşinyanın imicinə vurulmuş böyük zərbə olacaq və onu xalqın tərəfində dayanmış, onun iradəsini əsas prinsip hesab edən siyasətçi imicindən bir addım da uzaqlaşdıracaq”.

Nəzakət Məmmədova

Politoloqun fikrincə, Azərbaycana o şəxsin Ermənistanda hakimiyyətə gəlməsi sərf edirdi ki, o, normal təfəkkürə sahib olan, işğalçılığın beynəlxalq hüquqi cinayət olduğunu anlayan, xəstə təxəyyülün məhsulu olan “Böyük Ermənistan” ideyasının puç olduğunu cəsarətlə ifşa edib ölkəsini tamamilə başqa istiqamətdə aparmaq iradəsi olan bir lider olsun: “Diasporadan, xarici güclər-

dən asılı olmayan bir siyasətçinin Ermənistan prezidenti, yaxud baş naziri olması əlbəttə ki, bütün region üçün zəruri şərtlərdən biridir.

Lakin bunun Ermənistanda reallaşması inandırıcı deyil. Ermənilər içərisindən tarix boyu çox nadir hallarda bu cür düşüncəli şəxs yetişib. Olsa belə, həmin adama heç vaxt dövlətin başına gəlmək, orada duruş gətirmək müyəssər olmayıb, bundan sonra da

çətin ki, bu, baş verə. Həmin şəxsin özünü ermənilər ümumerməni işinə mane olan yad ünsür kimi aradan götürərlər, necə ki, indiyə qədər ediblər. Onlar ən mütərəqqi ideyalara qarşı terror həyata keçirməkdə mahirdirlər. Odur ki, Ermənistanda hakimiyyətə gələn istənilən şəxs işğalçı kimi düşünməyə, davranmağa məhkumdur, əks halda, onun iflasa uğraması labüd sonluqdur. Paşinyan hakimiyyətdən ge-

dəcəyi halda onun yerinə yənidən Qarabağ klanının hakimiyyətə qayıdışı istisna deyil. Qarabağ klanının da uzun illər hakimiyyətdə olmasının nəticələri, Qarabağ problemə təsirinin necə olduğu bellidir”.

Bir sıra siyasi analitiklər isə hesab edir ki, Ermənistanda Paşinyanla Köçəryan arasındakı gərginliyin uzanaraq gərginləşməsi Azərbaycana sərf edir. Təcrübə göstərir ki, Qarabağ məsələsinə münasibətdə Köçəryan-Sarkisyan tandemi bizim üçün ən pis variantdır. Əli azərbaycanlıların qanına batmış və Rusiyanın imperial dairələri ilə sıx əlaqədə olan bu iki fiqurun Ermənistanda mövqelərini qoruması, gücləndirməsi, hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycan üçün ən pis variantdır. Digər tərəfdən, Paşinyan son 1 ildə Qarabağ məsələsində yaxşı heç nə ilə yadda qalmadı. Əksinə, radikal yanaşmaları fəal şəkildə istifadə etdi. Əslində ondan qısa müddətdə Qarabağ məsələsində nisbətən yumşaq münasibət gözləmək də özünü aldatmaq olar.

Her bir halda Azərbaycan torpaqlarımızın azad edilməsi üçün öz gücünə arxalanmalıdır, Ermənistanda hansı qüvvənin hakimiyyətdə olmasından asılı olmayaraq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Yəmən husilərinin şənbə günü Səudiyyə Ərəbistanına məxsus neft terminalını vurması bölgədə gərginliyi yenidən yüksəltdi. Ərəbistanın "Aramco" dövlət şirkətinə məxsus Abqaiq neft terminalı ölkənin şərqində, Fars körfəzi sahillərinə yaxın bölgədə yerləşir.

Abqaiq Səudiyyə Ərəbistanının ən böyük neft emalı müəssisəsidir. Burada gündəlik olaraq təxminən 7 milyon barel kükürlü xam neft emal olunaraq ixrac edilir. Yəmən husilərinin şənbə günü təxminən 10 silahlı dronla həyata keçirdiyi hücum nəticəsində Abqaiq terminalında yanğın törədilib. Nəticədə terminalın işi dayanıb və ölkənin neft istehsalı gündəlik 5,7 milyon barel düşüb. Bu isə Səudiyyə Ərəbistanının gündəlik istehsalının yarıya qədər deməkdir. Bu həm də dünyadakı neft istehsalının 5 faizi deməkdir. Nəticədə bazarda neftin qiymətləri kəskin yüksəlib. Brent neft 19 faiz bahalaşaraq 72 dollara, ABŞ nefti isə 15 faiz bahalaşaraq 63 dollara yüksəlib. İkinci hücum isə ölkənin ikinci böyük neft terminalı olan Xuraisə edilib. 2009-cu ildən fəaliyyət göstərən Xuraisə neft terminalında 1,5 milyon barel neft istehsal olunur. Bu yataqda ümumilikdə 20 milyard barel neft olduğu güman edilir.

Əvvəlcə Səudiyyə rəsmiləri istehsalın iki gün əvvəlki vəziyyətinə qayıdacağını desə də, sonradan məlum olub ki, neft ixracatının əvvəlki vəziyyətinə gəlməsi üçün bir həftə lazım olacaq. Bu isə dünya neft bazarına ciddi təsir edib. Baxmayaraq ki, Səudiyyə Neft Nazirliyi rezervlər vasitəsilə yaranmış boşluğu dolduracağını elan edib.

İranın hücumu?

Ancaq indi bu hadisə iqtisadiyyatdan çox siyasi gərginliyə səbəb olub. Məsələ ondadır ki, ABŞ və Səudiyyə rəsmiləri dron hücumuna görə husiləri deyil, İranı ittiham edir. Daha dəqiqi, həm Ər-Riyad rəsmiləri, həm də ABŞ hökuməti hücumun İran və ya İraq ərazisindən həyata keçirildiyini iddia edir.

Üstəlik, amerikalılara görə, hücum dronlar vasitəsilə həyata keçirilib. ABŞ dövlət katibi Pompeo deyib ki, hücumun husilər tərəfindən həyata keçirilməsinə dair "heç bir dəlil yoxdur". Eyni zamanda o, dünya ölkələrinə müraciət edərək İranı qınamağa çağırıb.

İran isə iddiaları rədd edib. Xarici işlər naziri Cavad Zərif deyib ki, Pompeonun "maksimum təzyiqli siyasəti"

İran ətrafında nə baş verir -

ekspertdən maraqlı açıqlamalar

Həsən Oktay: "ABŞ İrana qarşı hərbi əməliyyatlar deyil, daha çox embarqo və sanksiyalarla mübarizə aparmağı düşünür"

nəticə vermədiyi üçün "maksimum yalan siyasətinə" baş vurub.

Prezident Tramp isə neftin qiymətini aşağıda saxlamaq siyasətinin iflas olması səbəbindən xeyli qəzəblənib. Səudiyyə Ərəbistanı vəliəhd-şahzadəsi Məhəmməd bin Salmanla telefonla danışan Tramp "tweet" yazaraq günahkar bildiklərini, ancaq sonrakı addımlar üçün dəqiqləşdirməyə ehtiyac olduğunu qeyd edib.

ABŞ prezidentinin bu açıqlaması İrana qarşı güc tətbiq olunacağı ilə bağlı ehtimallara səbəb olub. Hətta Tramp telefon danışığı zamanı vəliəhd Səudiyyə Ərəbistanını mümkün hücumlardan qorumağı təklif edib.

İran tərəfi isə okeanın o tayından gələn təhdidlərə qarşı "müharibəyə hazır" bəyanatı ilə cavab verib. İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (Sepah) aviasiya və kosmik qüvvələr komandanı Əmir Əli Hacızadə deyib ki, hər kəs 2 min kilometr məsafədə bütün Amerika hərbi bazalarının, təyyarədaşyan gəmilərinin hədəfimiz daxilində olduğunu bilsin.

Ancaq rəsmi Ər-Riyad-dan İranı birbaşa ittiham edən rəsmi açıqlama gəlməyib. Müstəqil mənbələr isə Ər-Riyadın ABŞ-ın İrana qarşı hərbi əməliyyatlara başlaması üçün təzyiqli etdiyini yazır. Eyni zamanda iddialara görə,

ABŞ İranın Yaxın Şərqdəki bazaları və dəstək güclərinə qarşı hərbi əməliyyatlara hazırlaşır. Söhbət Yəmən, İraq, Livan, Suriya kimi ölkələrdəki silahlı qruplaşmalardan gedir. İran hərbi hava və kosmik qüvvələri komandanının açıqlaması da onu göstərir ki, Tehran belə bir variantın ola biləcəyini nəzərə alır.

Aydın məsələdir ki, həm Yəmən husiləri, həm də İraq, Livan və Suriyadakı qüvvələr İran tərəfindən dəstəklənir, silahlandırılır. Bu qüvvələr ABŞ və müttəfiqləri üçün başağnsıdır. Digər tərəfdən, husilər faktiki olaraq 5 ildir ki, Yəməndə hakimiyyəti ələ keçirib. Səudiyyə Ərəbistanı və müttəfiqlərinin 2015-ci ilin martından husilərə qarşı başladığı əməliyyat nəticə verməyib. Husilər hələ də paytaxt Səna şəhərini əllərində saxlayır.

Vaşinqton düşünür ki, 4 ildən çoxdur faktiki olaraq mühasirədə olan və hər gün havadan bombalanan husilərin min kilometrə qədər uçub ən yüksək səviyyədə qorunan neft terminallarını vurmağı mümkün deyil. Bu, İranın həyata keçirdiyi və ya İran ordusunun təmin etdiyi silahlar vasitəsilə olub. Bu mənada proseslərin gərginləşməsi İranla hər hansı formada toqquşma riskini yüksəldir.

"Kafkassam" Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, türkiyəli analitik Həsən Oktayın fikrincə, İrana qarşı genişmiqyaslı hərbi əməliyyatların başlaması ehtimalı azdır. Ekspert görə, ABŞ prezidenti İranı iqtisadi sanksiyalarla sıxışdırmaq istəyir: "ABŞ-ın İrana qarşı hücumu bugünkü samitdən (sentyabrın 16-da Ankarada keçirilən üçlü zirvə qəsd olunur - K.R.) sonra aşağı-yuxarı məlum olacaq. Amma fikrimcə, ABŞ İrana qarşı hərbi əməliyyatlar deyil, daha çox embarqo və sanksiyalarla mübarizə aparmağı düşünür. Vaşinqtonun hazırda əsas hədəfi İran deyil, Çindir. Ancaq Çinə qarşı genişmiqyaslı əməliyyatda İranı da əsas maneələrdən biri olaraq gördüyü üçün Çin əməliyyat öncəsi Şimali Koreya, Venesuela kimi təhdidləri ortadan qaldırmaq istəyir".

H.Oktayın fikrincə, Vaşinqton indiki şərtlərdə İrana hücum etməklə Tehranı tamamilə itirmək istəmir. "Üstəlik, Türkiyə və Rusiya vasitəsilə İranla anlaşa biləcəyinə ümid edir", - deyir ekspert düşünür: "Keçən həftə prezident Trampın "lazım gəlsə İrana qarşı iqtisadi yardım edirik" deməsi Tehrana qarşı hərbi deyil, danışıqlar yolu ilə anlaşmağa çalışacağını göstərir. Bu mənada Ankarada keçirilən liderlərin toplantısında hər nə qədər əsas gündəm Suriya olsa da, güman edirəm ki, İran məsələsi də müzakirə olunacaq. Türkiyə və Rusiya ABŞ-İran münasibətlerini müharibə deyil, müzakirələr yolu ilə normallaşması üçün çalışacaq. Bu məsələdə son nöqtə isə BMT Baş Assambleyasının toplantısında təşkil olunacaq danışıqlarla qoyulacaq".

"Kafkassam" sədri düşünür ki, bu məsələnin arxasında Pekinin siyasəti dayanır bilər: "Çin bu prosesi izlədiyi üçün İranda cəbhə açaraq İran-ABŞ toqquşması ilə bir formada Vaşinqtona qarşı

ikinci "Çin səddi" yaratmaq istəyir. Lakin düşünürəm ki, ABŞ-ın artıq Yaxın Şərqdən çıxıb Asiya-Sakit Okean bölgəsinə yönəlməsi qaçılmaz olacaq. Türkiyə Suriyada bir tərəfdən ABŞ-la Fəratın şərq

sahili və Suriya siyasətini müzakirə edir. Digər tərəfdən isə İran və Rusiya ilə Suriyanın gələcək siyasətini, xüsusən olaraq İdlibi müzakirə edir".

□ **Kənan RÖVSƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ən yeni media digərlərini necə kölgədə qoydu...

Əvəz Zeynallı: "Bizdə heç nə təbii olmadı"

Həç kəsə sirr deyil ki, son 10 ildə çap mediası onlayn mediaya udub. Saytların sürətlə artması qəzetlərin əhəmiyyətini arxa plana atıb. Düzdür, tarixi əhəmiyyətliyi, gələcək nəsillərin araşdırmaları zamanı istifadə etməsi və klassik ənənənin yaşadılması baxımından qəzet dominantlığını hər zaman qoruyur. Ancaq faktıdır ki, çap mediasını oxuyan kəsin sayı azalıb. İnsanlar xəbərləri daha çox saytlardan izləməyə üstünlük verir. İndi isə vəziyyət daha da fərqlidir. Belə ki, insanlar xəbərləri oxumaq yerinə, videobloqlardan, youtobedən, facebookda canlı yayımlardan dinləməyə üstünlük verir. Bir çox internet kanallarının xəbər oxunma reytingi də olduqca yüksəkdir.

Bəs bu durum nədən xəbər verir? İnsanlar oxumaq vərdişindən tamamilə uzaqlaşır? Oxumaq yerinə izləmək seçimi nədən xəbər verir?

Xural TV-nin rəhbəri Əvəz Zeynallı "Yeni Müsavat"da açıqlamasında bildirdi ki, bu hal bizdə bir qədər məcburiyyətdəndir. Onun sözlərinə görə, qəzetlərin əksəri sıradan çıxıb, bir az da saytlara istiqamətləndirilib. "Bizdə təbii olmadı heç nə" deyən müsahibimiz həmçinin müqayisəli təhlil etdi: "Hazırda İstanbuldayam. Baxıram, qəzetlər elə həmin tirajda, elə həmin hörmətdə. 1 milyon, 1 milyon yarım tirajla çıxan qəzetlər yene var. Yeni hər mətbu vasitənin öz yeri, öz alıcısı, öz oxucusu var. Sadəcə, bizdə dizaynı administrativ metodlarla pozdular. Eləcə də youtube. Məsələn, Türkiyədə bizdəki anlamda millət xaricə gedib Ərdəğanın ailəsini təhqir etmək üçün youtubeye daraşmayıb, çünki buna gerek yoxdur".

Müsahibimiz hesab edir ki, fərqli davranış metodları bizi sivil dünyadan əməlli-başlı ayırır.

□ **Sevinc TELMANQIZI,**
"Yeni Müsavat"

Parçalamaq haqda

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Ötən yazımda ayının kəndə hücumu haqda yazma-lydım, yer qalmamışdı. Mövzu nədir? Mövzu odur ki, son illərdə bizdə təhsilə qoyulan investisiya, millətin oxumaq həvəsi zirvələrə yüksəlibdir, nəticədə cümlə qura bilməyən xeyli jurnalistlər yetişibdir. Məsələn, görürsən hansısa kriminal hadisədən reportaj cızmağara edilibdir, yetmiş dəfə oxuyursan, yenə başa düşürsən kim kimi kəsibdir, hakim kimdir, müttəhimə neçə il veriblər, ümumiyyətlə, sənə başına haradan daş düşüb ki, bu yazını oxuyursan. Təhsilə hörmətimizə görə başqa ölkələrdən fərqli olaraq bizdə şənbə-bazar demədən Bilik günü qeyd edirik. Bax, bu il sentyabrın 15-i bazara düşmüşdü, ayın 16-da da jurnalistlər yazdılar ki, bu gün bizdə bilik günü qeyd olunur. Keçən il Bilik günü Ayın görünməsi və Ramazan ayının axır çərşənbəsinə təsadüf elədiyindən AMEA Şamaxı rəsədxanası fətvə vermişdi ki, sentyabrın bütün ikinci həftəsi bilik günü sayılsın, hökm qətidir, heç bir şikayət verilməz.

Qayıdaq ayının kəndə hücumuna. Son illər kənd təsərrüfatına da böyük qayğı var, regionlar sürətlə inkişaf edir, bu üzəndən aylar mağarasında oturmur, kəndlərə enib turistlərə qoşulurlar, hərdən kəndliləri tutub yeyirlər. Hazırda Ekologiya, KTN və TN-in birgə projesi hazırlanır, ayı mağaraları müasir işıq dirəkləri, əyləncəli skameykalı, asfalt örtüyü və fənn kabinetləri ilə təchiz ediləcəkdir.

Ancaq yuxarıda qeyd elədiyim kimi, jurnalistika fakültəsinə 700 balla qəbul olunan, yoldaş Amaşovun inşa yoxlamasından keçən həmkarlarımız bir ayının hücumunu da düzgün təsvir edə bilmir. Bu, yarımçıq haldır. Adətən onlar ayının hücumunu bu başlıqla dərc edirlər: "Ayı kəndə girib kəndlini parçaladı". Xəbərin içində girəndə isə görürsən ayı ilə kəndli o Leonardo di Kapri-nun oynadığı kinodakı kimi süpürəşiblər, axırda ayı ya hüquq-mühafizə orqanlarımız tərəfindən aşkar edilib götürülmüşdür, ya da kəndlilin əl-qolunu, üz-gözünü dişləyib getmişdir. Bəs burada parçalamaq hansı? Parçalamaq yoxdur! Kimsə bu jurnalistlərə "parçalanma" sözünün mənasını izah eləsin. Parçalamaq - doğramaq, hissələrə ayırmaq, əl-ayağını, başını qoparmaq deməkdir. Biz isə ancaq dişləmək haqda oxuyuruq. Ortada heç qulağın qoparılması da yoxdur, başlıqda isə ayıya şər atılır, onun kəndlini parçaladığı qeyd olunur. Sabah ayı Avropa Məhkəməsinə üz tutsa nə edəcəksiniz?

Sözləşmə, mənə dəqiq məlumat var, Milli Şuranın fəxri sədri Rüstəm İbrahimbəyov yuxarıda adını çəkəndiyimiz o kinonun Azərbaycan versiyası üzərində çalışır. Baş rolda özü oynayacaq, Şura ilə güləşəndən sonra dərisini soyub Şamaxı dağlarına çəkiləcəkdir.

Bəli, biz yüksək həvəslə başlığa aldanıb parçalanma haqda oxumaq istəyirik, orada isə görürük kəndli və ayı nəinki parçalanıblar, hətta birləşib vahid müxalifətin namizədini müəyyən ediblər. Belə olmaz. İnsanları aldatmaq yaraşmaz.

Sonda isə dəyərli şairimiz Elçin Əliyevin poçtuma göndərdiyi şeiri çap edirəm. Elçin bəy təvəzökar olduğundan hələlik özünə təxəllüs götürməyir, lakin mən ona məsləhət gördüm, yazdım Azərbaycanda "Əliyev" soyadlı bəlkə minlərlə "Elçin" vardır, gələcək nəsillər bəs sizin bu əsərin müəllifi olduğunuzu necə öyrənəcəkdir? Təklif elədim özünə "Perspektivli" imzası götürsün, o da razılaşdı. Çünki bu həm "li" şəkilçisinə görə milli imzadır, həm iqtisadi, həm beynəlxalq sferada rəngarəng spektrə malik olduğumuzu ehtiramla rəspəkt edir. Əlqərəz, Elçin Perspektivlinin şeiri: "Bu dünyanı nə əyləncə, nə də kefdamaq içrə bil, Kələk düzəldir bu dünya, üstü qızıl, altı zibil, Vədə verər, xələf çıxar, sənə vurulan hər "sən öl", Çox xəbərsiz soyundurar, oynadar pulnan səni (burada bir bənd yazıyı yerləşmədi - Z.H.)

Vaxt gələcək vədə yetişər, tülkülər də aslan doğar, İt pişiyə, qurd-quzuyla, fil qarışqaya yem olar. Bir də gördün bir fırtıqlı çıxar, sənə hakim olar. Heç nədən haqq-hesab çəkər, qusdurur ... (burada müəllif 18 plyus yazıb, mən bilik gününü nəzərə alıb o sözü pozdum - Z.H.) səni.

Ay Şair, bu nə dünyadı, tutmusan bərk ətəyindən. Sən onu şirin bilirən, zəhər çıxır pətəyindən. Səni hər gün əzir, amma doymayırsan kötəyindən. Sağa tərəf yığılanda, hey vurur soldan səni".

Dünən - sentyabrın 16-da Azərbaycan Ordusunun növbəti genişmiqyaslı təlimləri başlayıb. Müdafiə Nazirliyindən Musavat.com verilən məlumata görə, müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənovun rəhbərliyi altında baş tutan təlimlərə ordumuzun müxtəlif qoşun növləri, qismləri, hərbi birlik və birləşmələri cəlb edilib.

10 min nəfərədək şəxsi heyətin, 100-dən çox tank və digər zirehli texnikanın, 120 müxtəlif çaplı raket və artilyeriya qurğusunun, reaktiv yaylım atəş sistemi və minaatanların, 20-dək ordu və cəbhə aviasiyasının və müxtəlif təyinatlı pilotsuz uçuş aparatlarının cəlb olunduğu təlimlər zamanı dağlarda əks-hücum əməliyyatının təşkili və keçirilməsi, habelə düşmən qruplaşmasının darmadağın edilməsi məqsədilə qabaqçılıq zərbələrin endirilməsi və azad edilən ərazilərdə əlverişli hədlərin tutulması üzrə fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Təlimlərdə əsas diqqət qoşunların idarə edilməsi vərdislərinin təkmilləşdirilməsinə, həmçinin döyüş, mənəvi-psixoloji və maddi-texniki təminat məsələlərinə yönəldilib. Bütün fəaliyyətlər döyüş atışlı mərhələlərdən ibarət olmaqla döyüş vəziyyətinə maksimal uyğun şəraitdə müxtəlif poliqon və təlim mərkəzlərində keçiriləcək. Təlimlər sentyabrın 20-də başa çatacaq.

"Yeni Musavat" xatırladır ki, eyni gündə ölkəmiz ərazisində "TurAz Qartalı - 2019" Azərbaycan-Türkiyə birgə taktiki-uçuş təlimləri başa çatıb (2-16 sentyabr). Həmin təlimlərə MiQ-29, F-16, Su-25, P-235 "Kasa" təyyarələri, Mi-35, Mi-17, "Sikorski" UH-70, CH-47 "Çinok" və ATAK/AH-1W helikopterlərindən ibarət 30-dək aviasiya vasitəsi cəlb olunmuşdu. Göründüyü kimi, iki qardaş ölkənin birgə təlimləri bitməmiş Azərbaycan ayrıca irimiqyaslı hərbi təlimə qərar verib, daha 10 min əsgərimiz, yüzlərlə müasir döyüş texnikası poliqonlara çıxarılab.

İstər orta təlimlər, istərsə də Azərbaycanın maksimum müharibə şəraitinə yaxın şərtlərdə təkbaşına həyata keçirdiyi və intensivliyi artan təlimlər, qısası, "əzələ nümayişi" işğalçı tərəfə son ciddi mesajlardır. Hərbi xarakterli bu mesajlar xüsusən də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın "Qarabağ Ermənistanındır. Nöqtə" məlum sərəm bəyanatına cavabdır. Eyni zamanda bu həftə ABŞ-a səfərə hazırlanan erməni baş nazirə, bütövlükdə erməni tərəfə aydın xəbərdarlıqdır ki, sülh danışıqlarında obyektiv mövqə tutmazlarsa, o zaman Azərbaycan Ordusu ilə işləri olacaq.

"Hesab edirəm ki, biz hərbiçilər bu polemikada iştirak etməli deyilik. Bizim vəzifəmiz döyüşməkdir". Bu sözləri müdafiə naziri Zakir Həsənov ötən bazar Real TV-də yayımlanan "Mir Şahin vaxtı" verilişində Paşinyanın sərəm bəyanatları ilə bağlı açıqlamasında deyib.

"Biz sözüümüzü döyüş meydanında deyəcəyik və biz bunu arzulayırıq. Bu, yaxın vaxtda olacaq. Görəcəyik ki, o öz sözü-

Bakıdan müharibə anonsu - hazırlıqlar bitir...

ABŞ səfəri öncəsi Paşinyana Azərbaycanın müdafiə nazirindən ayıldıcı mesaj: "Sözüümüzü yaxın vaxtda döyüş meydanında deyəcəyik!.."; daha 10 min əsgərimiz poliqona çıxarıldı; Bakı silahlanma strategiyasını da təkmilləşdirir - mühüm gelişmə...

nün üstündə dura biləcək, ya yox?! Hesab edirəm ki, bizim Xarici İşlər Nazirliyi onlara layiqli cavab verib. Heç Ermənistan rəsmi dövlət kimi Qarabağı tanımayıb. Boş-boş danışmaq onlara qalacaq", - deyə nazir vurğulayıb.

Nazir yada salıb ki, 2016-cı ildə Azərbaycan Ordusunun kiçik bir hissəsi Ermənistan ordusunu 3 gün ərzində darmadağın edib: "Onda məcbur olub səfərbərlik elan etdik. Səfərbərlik nə zaman elan olunur?! Ordunun gücü tükənəndə... Qocaları yığır, toy-baqramla göndərir. Nə oldu? Qaçdılar dərhal öz "yiyə"lərinin (Moskvanın - "YM") yanına ki, "qoymayın, bizi qırırlar". Lakin mən inanmıram ki, ikincidə bunların "yiyə"ləri bunların arxasında dayanıb bilsin", - deyə nazir bildirib.

Müharibə vəziyyətində olan Azərbaycan təlimləri hesabına özünün döyüş qüdrətini artırmaqla yanaşı, silahlanma strategiyasını da təkmilləşdirməkdədir. Sülh danışıqlarının faktiki, fiasko olduğu bir zamanda bu, ölkəmiz üçün ikiqat önəm kəsb edir. Söhbət həm də qabaqcıl hərbi texnologiyalara yiyələnməkdən və özünün hərbi-sənaye kompleksini daha da inkişaf etdirməkdən gedir.

"Yeri gəlmişkən", bu arada məlum oldu ki, Azərbaycanın əsas silah tedarükcülərindən olan İsrailin "Israel Aerospace Industries LTD" (IAI) şirkəti Azərbaycanda nümayəndəlik açıb. Bu barədə "İnterfaks-Azərbaycan" Vergilər Nazirliyindən məlumat verilib. İsrail mediasının məlumatına görə, IAI ölkəmizlə fəal əməkdaşlıq edir. Xüsusilə Azərbaycan sözügedən şirkətdən "Naqor" pilotsuz uçuş aparatları

(PUA) və s. avadanlıqlar alıb.

IAI (İsrailin Aviasiya Sənayesi) 1953-cü ildə təsis olunub və hərbi-sənaye kompleksi sahəsində fəaliyyət göstərir. Xüsusilə şirkət aviataxna, kosmik peyklər, rabitə və kəşfiyyat üçün alət və avadanlıqların istehsalı, dünyada aparıcı PUA tərtibatçısı və istehsalçısıdır. Onlardan bəzilərinin dünyada analoqu yoxdur. IAI İsrailin aparıcı texniki-sənaye şirkətlərindən biridir, illik satış həcmi \$3,3 milyarddan çoxdur.

Bunu da qeyd edək ki, işğalçı Ermənistan rəsmiləri dəfələrlə Azərbaycan-İsrail hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlığından ciddi narahatlıq keçirdiklərini bəyan ediblər, iki ölkənin bu sahədə əməkdaşlığını əngəlləmək üçün ən müxtəlif vasitələrə əl atıblar, bu məqsədlə İsrailə səfərlər ediblər. Lakin heç bir nəticə əldə edə bilməyiblər. İsrail dövlətinin rəsmiləri Ermənistan yetkililərini hər dəfə məyus ediblər. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü məsələsində daim prinsipial, ədalətli mövqə tutan İsraili eyni zamanda İrəvana aydın şəkildə anladıb ki, İrəvanla Azərbaycanın zıyanına hərbi əməkdaşlığa hazırlaşmır.

Dünyanın hərbi cəhətdən qüdrətli dövlətlərindən olan və güclü beynəlxalq lobbilye malik İsrailin bu mövqeyi indi - müharibə variantının az qala, yeganə həll yolu kimi masa üzərində qaldığı zamanda Azərbaycan üçün məxsusi və mühüm önəm kəsb edir. Hərçənd sülh imkanları hələ tam tükənməyib. Lakin o da var ki, hərbi güc amili danışıqlar stolu arxasında da sənəballi faktor hesab edilir - Bakı bunu da nəzərə alır.

Azərbaycan habelə bunu da ciddiyyə alır ki, məsələnin dinc həllində ciddi dönüş ilk

növbədə Ermənistanın yiyəsi Rusiyanın nə dərədə maraqlı olması ilə bağlıdır. O Rusiya ki, vaxtaşırı Azərbaycanı öz siyasi-hərbi orbitinə daxil etmək üçün Bakıya reveranslar edir. Onlardan biri də ölkəmizi "Rus NATO-su" sayılan KTMT-yə müşahidəçi statusuna razı salmaqdır. Son günlər Moskvadan bu yöndə ismarışlar artıb. Lakin politoloqlara görə, Bakı "Rus NATO-su"nda müşahidəçi statusu qarşılığında mütləq Qarabağ şərtini irəli sürməlidir.

"Rus NATO-su"nda müşahidəçi statusu Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb etmir. Bu, Rusiyanın regionda geosiyasi mövqeyini gücləndirmək üçün lazımdır. Bakı mütləq şəkildə ərazilərin qaytarılması şərti ilə müşahidəçi statusu almaldır. Əks halda, Azərbaycan bu təşkilatda yer alsaydı, Moskva işğal olunmuş ərazilərlə bağlı növbəti dəfə ölkəmizi aldadıb bilər". Bu sözləri politoloq Məhəmməd Əsədullazadə deyib.

O, bu yöndə Moskva ilə Bakı arasında intensiv danışıqların getdiyini istisna etmir. "Çünki Rusiya rəsmiləri birdən-birə bu məsələni qaldıra bilməzdilər. Digər yandan, İrəvan və Moskva arasında soyuq münasibətlər hökm sürür. Bundan istifadə edib Moskva ilə ərazilərin istənilən variant üzərində qaytarılmasını razılaşdırmaq mümkündür. Məhz bunun müqabilində KTMT məsələsi müzakirə oluna bilər", - deyə ekspert qeyd edib. Politoloq hesab edir ki, Rusiya və Azərbaycan arasında qarşılıqlı və ikitərəfli maraqlar kontekstində Qarabağ münaqişəsi həll edilə bilər.

Beləcə, Dağlıq Qarabağ məsələsində Moskva üçün də seçim anı yaxınlaşmaqdadır...

□ **Siyasət şöbəsi, "Yeni Musavat"**

15 sentyabr öl-kəmizdə Bakının azad olunması günü kimi qeyd edilir. 1918-ci ilin məhz bu günü türk komandanı Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Korpusu Bakımı erməni-böşevik birləşmələrindən azad edib. Lakin bu məsələyə yanaşmalar birmənalı deyil.

bir azərbaycanlını qınayıram. Bunun əsas səbəbi bezi savadsız və bədxah tarix "biliciləri"nin Nuru Paşa haqqında yazdıqları və yaydıqları iftiralar. Guya o, ermənilərin dövlət qurmasına köməklik edib, guya Azərbaycanı işğal etmək məqsədilə gəlib, guya müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurulmasını istəməyib və s. bu kimi əsl olmayan iftiralar".

saydı, Qaraməryəm ətrafında ki həlledici döyüşdə qalib gəlməseydi, Gəncəyə köçən cümhuriyyət xadimlərinin taleyi necə olacaqdı? Bu xilaskarlıq yolunda 1300-dən artıq osmanlı əsgər və zabiti şəhid oldu. Məhz həmin qəhrəmanlara necə böhtan atmaq olar. O zaman 5-ci Qafqaz diviziyasının qərargah rəisi Hüsni bəyin xatirələrində bildirilir ki, bu iki xalq Gəncə, Göyçay, Ağsu,

məzdi. Sonra da 70 il ərzində Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası kimi mövcud olmazdı. Çünki torpaqlarımız alınacaqdı və müstəqil Azərbaycan da qurula bilməzdi. Bu ordunu işğalçı adlandırılan dövrün sənədlərinə bir daha nəzər salsınlar və hadisələrə haqqın gözü ilə baxsınlar".

Sonda 1918-ci ildə Türkiyə qoşunlarının Azərbaycana dövlət olunmasına qarşı tən-

Qorki mənə nəyi öyrətdi?..

Hüseyinbala SƏLİMOV

"Bunun bir dövrün sonu deməkdirsə, Qorki bütöv bir dövrdür" - bəli, artıq adını unuduğum tanınmış rus ədiblərindən biri M.Qorkinin Nobel mükafatına İ.Bunindən daha çox layiq olmasını əsaslandırmaq üçün belə demişdi.

Bəs mən niyə birdən-birə bunu xatırladım? İndiki nəsil bəlkə də bilmir, amma sovet dövrünü yaşayanlar xatırlayırlar ki, o dövrdə iki ədib hamıdan daha çox sovet ədibi hesab olunurdu: bunlardan biri "proletar yazıçısı" adı yapıdırılmış M.Qorki, digəri isə sovet poeziyasının banisi elan edilən V.Mayakovski idi.

Bəli, düşünmək olardı ki, sovetlərin süqutu ən çox bu iki ədibin rus və dünya ədəbiyyatındakı yerinə təsir edəcək. Prinsipcə, etdi, amma tamam başqa mənada - Qorki də, Mayakovski də həttə əvvəlkindən daha çox qiymət aldılar, çünki bu iki ədib həmişə sovet epoxası ilə bağlısalar da, əslində sözün həqiqi mənasında böyük ədiblər idilər...

Şəxsən mənim uşaqlıq yaddaşında ən çox iz buraxan M.Qorki olub, onun məşhur trilogiyasını - "Uşaqlıq", "Özgə qapılarında" və "Mənim universitetlərim" - hələ də xatırlayıram, həttə imkan olsaydı, onları bir daha, təkrar oxumağa belə tənbəllik etməzdim.

Qorki mənə kitabları, ədəbiyyatın özünü sevdi. İndi növbəti dərs ilinə başlayan balalarımızla bir fikri bölüşmək qərarına gələndə düşündüm ki, əslində hər uşağın bir Qorkisi olmalıdır ki, ona kitabları, biliyi və əlbəttə, ədəbiyyatın özünü sevdirdin, hərçənd, indiki uşaqların telefondan savayı heç nəyi sevmədiyini deyib, çarəsiz-çarəsiz əlini yelləyənlərimiz də var.

Amma mən yenə də nikbin-optimistəm. Başqa mətləbləri bilmirəm, ölkədə neçə məktəbin təmir olunması, neçəsinin yenidən tikilməsi haqda dəqiq statistik məlumatlarım yoxdur, müəllimlərin və direktorların seçimi üçün keçirilən müsabiqə və müsahibələrin nə qədər obyektiv və effektiv olmasından da xəbərsizəm, fəqət, bir fakt bilirəm ki, tək o, təhsilin irəli gətdiyini sübut etmək üçün yetərlidir.

Bu fakt isə odur ki, 70 illik sovet dövründə bir nəfər belə olsun, azərbaycanlı şagird nəinki beynəlxalq fənn olimpiadasının qalibi, həttə iştirakçısı da olmamışdı, amma indi baxın, nə qədər azərbaycanlı uşaq beynəlxalq fənn olimpiadasının qalibi olubdur!

Amma bir məsələ var. Biz elə orta təhsilin üstünə düşmüşük, onun problemlərindən danışın, çünki orta təhsil bizim üçün daha həlledici bir mərhələdir: bu, ali məktəbə düşməyə imkan verir. Ali məktəbə qəbul olandan sonra isə...

Bəli, burada artıq fikirlərimiz qırılır, həttə nəinki fikirlərimiz, lap belimiz də qırılır, çünki bizim oxumağımız, təhsilimiz olsa-olsa, ali məktəbə daxil olana qədərdir: ali məktəbə daxil olana qədər repetitorlara oxumaq üçün pul veririksə, ali məktəbə daxil olandan sonra isə, əksinə oxumamaq üçün pul veririk, nəticədə də biz ali təhsilli yox, diplomlu bir kəslər oluruz.

Amma burada bir məqam da var. Ali təhsil illərində uşaqların oxumamasının bir səbəbi də budur ki, bizim ali məktəblərimiz hələ də dövrün tələblərinə uyğun qurulmayıblar, onlar tələbələri biliyə həvəsəndirə bilmirlər, çünki hər şey keçmişdə olduğu kimi qalır və həttə deyilənə görə, bəzi müəllim və professorlar otuz il, qırx il bundan əvvəlki mühazirələrinin nöqtəsinə - vergülünə toxunmadan onları hər il bizim tələbələrə təzədən oxuyurlar.

Odur ki, işlərimiz alınmır -həm cəmiyyət, həm də dövlət olaraq. Bilirsiniz, məşhur deyim var ki, demokratiya azad və savadlı xalq hakimiyyətidir: xalq savadsız olanda nə istədiyinə fərqində olmur, nə də ona seçim imkanı verildə ondan yetərincə faydalanmağı bacarmır...

Dövlətə və hakimiyyətə gəldikdə isə, siyasətçilər heç də ölkələrinin ən intellektual insanları olmurlar, çünki intellektual elmdə və sənətdə olurlar. Həttə onların arasında intellektual göstəriciləri şübhə doğuran insanlar belə az olmayıb, məsələn, kiçik Buşla bağlı məhz belə olub və onun haqqında o qədər lağla danışılabilir ki, bu adam axırda məcbur olub xüsusi testdən keçibdir və nə qədər təcüblü olsa da, qənaətbəxş nəticə göstərə bilibdir.

Amma ölkələrin tarixində elə dövrlər olur ki, intellektual, savadlı siyasətçilərə ehtiyac duyulur. Bu adətən dövlət yenidən yarananda və ya cəmiyyət kardinal dəyişikliklərlə üz bəzüləndə belə olur. Tərslikdən biz də həmin dövrdə yaşayıyıq: dövlət hələ yenidən qurulub, onun hələ öz qaydaları və ənənələri oturmamışdır, nə hakimiyyətdəkilər, nə də cəmiyyət özü hələ də totalitar vərdişlərdən qurtulmayıb. Odur ki, hazırda bizim elə - belə siyasətçilərə, yox, müəllim siyasətçilərə ehtiyacımız var, onlar isə yoxdur, çünki uzun illər təhsil yox, diplom ardınca qaçmışıq...

Bakının xilas gününü işğal kimi qələmə verənlər

Tarixçi professor: "Şəhid Osmanlı əsgərlərinin ruhuna ən böyük təhqir bu hadisəni işğal adlandırmaqdır"

Əksər tarixçilər və siyasətçilər hesab edirlər ki, 101 il öncənin bu günlərində türk ordusu gəlməseydi, Bakını xilas etmək qeyri-mümkün idi. Bunun əksini düşənənlər isə deyirlər ki, əslində türk ordusunun özü də Bakını xilas yox, işğal etməyi qarşısına məqsəd qoyub. Məsələn, araşdırmaçı Tural Həmid öz məqaləsində qeyd edir ki, Ənvər Paşa Azərbaycan, Dağıstan və Orta Asiya xalqlarının yaşadığı ərazidə "Böyük Turan İmperiyası" yaratmağı fikirləşirdi: "Bu fikrini sentyabrın 16-da Bakı ələ keçirildikdən sonra yazdığı məktubunda göstərir: "Böyük Turan imperiyasının Xəzər kənarındakı zəngin bir mənzil yeri olan Bakı şəhərinin zəbtini böyük şadlıqla qarşıladım. Türk və İslam tarixi sizin bu xidmətinizi unutmayacaq. Qazilərimizin gözlərindən öpürəm, şəhidlərimizin ruhuna fatihə ithaf edirəm"(Görür-yılmaz, 2008:234). Bu imperiya orada yaşayan xalqların federativ formada birləşməsindən daha çox əyalət prinsipi əsasında düşünülmüşdü. Bunu Nuru Paşanın Azərbaycan əraziləri ilə bağlı Azərbaycan sancağı ifadəsini işlətməsindən görmək olur. Osmanlı ilə ADR arasında 1918-ci ilin mayından həmin ilin noyabrına qədər heç bir diplomatik təmsilçilik olmayıb. Osmanlı bu zaman zərfində heç vaxt rəsmən Azərbaycanı müstəqil dövlət kimi tanıdığını bildirməyib. Osmanlı yalnız 1918-ci ilin noyabrında ordularını Qafqazdan geri çəkildikdən sonra Azərbaycanı müstəqil dövlət kimi tanıyıb (Hasanlı, 2015:138)".

Onu da qeyd edək ki, hələ 2013-cü ildə deputat Fazil Mustafanın özünün facebook səhifəsində "Nuru Paşanı tanıyaq və halallıq alaqlı!" adlı kampaniyaya başlamışdı. O, həmin ərəfədə yazdığı mətnə qeyd etmişdi ki, xilaskarını unudan bir xalq heç vaxt qədərbilən sayılmaz: "Şəxsən mən Nuru Paşanın ruhuna sayğısız yanaşan hər

Yeri gəlmişkən, bu il sentyabrın 15-də Azərbaycan prezidentinin köməkçisi, professor Əli Həsənov Bakının qurtuluş günü münasibətilə məqalə yazıb. O, məqaləsində "Nuru Paşa - Azərbaycan xalqının qəlbini fəth edən müzəffər komandan", - deyərək qeyd edib...

"Yeni Müsavat"a danışan tarixçi professor Anar İsgəndərov bildirdi ki, 28 may 1918-ci il Azərbaycan tarixində nə boyda böyük hadisədirsə, ikinci hadisə Bakının azad olunmasıdır: "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin sözləri ilə desək, Bakı başdırsa, Azərbaycan da bədənir. Başla bədənin birləşən günü isə 15 sentyabrdir və bundan şərəfli gün ola bilməz. 70 il ərzində Azərbaycanın bu şərəfli gününü təhrif edənlər, özləri də Azərbaycan ikinci dəfə müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra etiraf etdilər ki, yazdıqları böhtan olub. Bir an fikirləşin ki, cümhuriyyət Tiflisdə elan olunub, Gəncəyə gəlir. Digər tərəfdən isə Bakı soveti qüvvələri Gəncə istiqamətinə yürüşə keçiblər. Həmin vaxt azərbaycanlı əsgərləri barmaqla saymaq olardı. Yaxşı, bu qüvvələrə qarşı kim çıxmalydı? Qafqaz İslam Ordusu olma-

Şamaxı, Bakı şosesində... nə qədər böyük qəhrəmanlıq göstərdilər və bu iki xalqın qarışdırılmaq bir-birinə qarışdı. Nuru Paşa da sentyabrın 16-da "Təzəpir" in heyətinə daxil olanda bildirdi ki, bundan sonra bu iki qarışdırılmaq bir-birindən ayrı ola bilməz. Çünki onların şəhidlik qanları bir-birilərinin üzərinə töküldü. 70 il ərzində də böhtanlar atıldı. Ancaq Osmanlı birmənalı olaraq bütün çətinliklərə rəğmən xilaskarlıq yürüşü edərək, Azərbaycanı xilas etdi. Əgər Azərbaycanı xilas etməsəydilər, bu gün Bakının kimin əlində olacağı bəlli deyildi. 70 il ərzində xilaskarlıq yürüşünü işğal adlandırılan bu gün də bilərəkdən onu edirlər".

Tarixçiye görə, işğal edən ordu qayda-qanun yaratmaz: "Bu gün Dağlıq Qarabağ işğal olunub və orada azərbaycanlı yoxdur. Şəhid olan Osmanlı əsgərlərinin ruhuna ən böyük zərbə bu hadisəni işğal adlandırmaqdır. Əminəm ki, 50 milyonluq Azərbaycan xalqı birmənalı şəkildə dərk edir ki, Osmanlının yürüşü xilaskarlıq yürüşü olub. Bu gün hər birimiz Şəhidlər Xiyabanına gedəndə onları da anırıq. Əgər bu ordu gəlməseydi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 23 ay yaşaya bil-

qidlərə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin cavabını qeyd edək. Rəsulzadə 1919-cu ilin 5 fevral tarixində AXC parlamentində çıxışında bildirdi: "Buraya gələn türk əsgərlərinin hərəkəti tənqid edilməz. Zira onlar əsgər halında gəlmişlərdir, idarə üçün deyil, dedilər. Əvət, bulunduğumuz Türkiyə mərkəzlərindən heç birində heç bir türk siyasisinin ağzından "Biz oraya idarə məqsədilə gəlmək istəyirik", - deyərək bir söz eşitmədik. Biz bunu əlbəttə bildirdik ki, türklər burayı idarə etmək və Bakını İstanbula qoşmaq istəmirlərdir. Fəqət, burada bizim öz bəylərimiz və paşalarımız vardı ki, nə sürətlə olsa da türkləri böylə bir siyasi xəyata sövq edir, onları iğfal eliyərlər. İşdə bu cərəyana qarşı idi ki, "Müsavat" mübarizə edirdi. Əvət, türklər vaxtında gəlmiş, bizi ümumi qırğından xilas etmişlərdir. Onların Azərbaycana nisbətən xidmətinə qarşı azərbaycanlıların ürəyində minnətdarlıq hissi o qədər ülvə, o qədər böyükdür ki, necə ki, Bolqarıyaya hürriyyət verən və bulqarları xilas edən rus əsgərlərinə qarşı bulqarların hissi əlidir. Biz bunların öz xidmətinə əbədlilik xatirəmizdə saxlamaq üçün məmləkətin çox yerində abidələr qoymalıyıq. Fəqət, bu, o demək deyildir ki, türklər hər bir xətdən mübəraddırlar və onları tənqid etmək olmaz. Böylə bir ehtiram ümumi əski zəmanələrin büt-pərəstlərinə məxsus bir ehtiramdır. Müasir bir iş deyildir. Türklərin bəzilərinin işlətdiyi xətalara tənqid etməsək, uğurumuzda canını fəal etmiş türk qəhrəmanlarına səmimi bir ehtiram bəslədiyimiz təsəvvür olunmasın. O fədailər belə mərəmi-ehtramılara düşkün degillər. Əvət, təbiidir ki, heç bir firqə belə tənqiddən əleyhinə olmaz. Fəqət, buna da heç kəs razı olmaz ki, imdad əlini vaxtında bizə yetirmiş olan fədakar insanlar tənqid əvəzinə təhqir edilsinlər".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Məlum olduğu kimi, Səudiyyə Ərəbistanının "Aramco" şirkətinə məxsus iki neft emalı zavoduna səhərə qarşı pilotsuz uçan aparatla (PUA) hücum edilib. İlk hücum şirkətin Buqayq şəhərindəki kompleksinə edilib. Bundan bir neçə dəqiqə sonra Qüreyş şəhərindəki neft emalı zavodu PUA tərəfindən vurulub. Ölkə mətbuatının yaydığı məlumata görə, hər iki müəssisədəki yanğınlara nəzarət altına alınıb. Dronların hücumu nəticəsində Səudiyyə Ərəbistanında neft hasilatı yarıbayarı azalıb. Neft obyektlərinə hücum sutkalıq neft hasilatının 5,7 milyon barel azalması ilə nəticələnib ki, bu da şirkətin hasilatının 50 faizinə bərabərdir. OPEC-in məlumatına görə, 2019-cu ilin avqustunda Səudiyyə Ərəbistanı sutkada 9,8 milyon barel neft istehsal edilib. "Saudi Aramco" hücumu məruz qalmış müəssisələrdə yanğınlara nəzarət altına alınıb.

Şirkətin rəhbəri Amin Nasserin sözlərinə görə, avi-hücumlar zamanı zərər çəkən olmayıb. Hazırda hasilatın bərpası istiqamətində işlər aparılır. Yəmənin üsyançı hüsiləri bildiriblər ki, zavodlara onların döyüşçüləri tərəfindən 10 dronla hücum edilib. ABŞ-ın dövlət katibi Mayk Pompeo hücumlarda İranı təqsirləndirir. "Saudi Aramco" dövlət şirkətinin iki neft emalı zavoduna hücumdan sonra neftin nəqlini bərpa etməsi üçün bir həftə lazımdır. Hələlik bu itki anbarlardakı ehtiyatlar hesabına kompensasiya edilir. Eyni zamanda neft emalı zavodlarındakı yanğın qaz hasilatını da sutkada 2 milyard kubmetr həcmində azaldı. Bu həcmdə

Səudiyyənin neft zavodlarındakı partlayış birjaları da "alovlandırdı"

Dünyada "qara qızıl" bahalaşdı; ABŞ öz rezervlərini açacağı ilə bağlı bəyanat verib

qaz 700 min barel sıxılmış maye qazın istehsalında istifadə edilir. Bununla da ölkənin etan və sıxılmış maye qaz ehtiyatları yarıya qədər azalıb.

Səudiyyə Ərəbistanının neft ixracını ixtisar etməsi barədə xəbərlərdən sonra neftin dünya bazarında qiyməti 12-13 faiz artıb. Qiymətlərin maksimum artımı 19% təşkil edib. Məlumatla görə, "Brent" markalı neftin noyabr fyuçerslərinin qiyməti bir barel üçün 71,62 dollara qədər bahalaşdı. WTI markalı neftin noyabr fyuçerslərinin qiyməti 63,47 dollara çatıb.

Səudiyyə Ərəbistanından neft ixracının kəskin azalması bazarda boşluq yaradıb və buna adekvat olaraq ABŞ prezidenti Donald Tramp Səudiyyə Ərəbistanının neft obyektlərinə hücumlardan sonra bazarda vəziyyəti sabitləşdirmək üçün zəruri olduqda ölkədə mövcud olan neftin strateji ehtiyatlarını istifadə

etməyə icazə verib.

Birləşmiş Ştatların dövlət katibi Maykl Pompeo isə bəyan edib ki, neftayırma zavodlarına hücum İranın işidir. Pompeo hücumu görə məsuliyyəti üzərinə götürən "Ənsar Allah" qruplaşmasının bəyanatını şübhə altına alıb. "Deeskalasiya çağırışlarının səsləndiyi bir vaxtda İran elə indicə dünya energetika təchizatına misli görünməmiş hücum həyata keçirdi", - Pompeo twitterdə bildirib.

Nüfuzlu ABŞ senatoru Lindsy Qrem isə ölkə rəhbərliyini İranın neft obyektlərinə hücum barədə düşünməyə çağırıb. "Əgər Tehran uranın zənginləşdirilməsi fəaliyyətini davam etdirəcəksə, ABŞ-ın İranın neft obyektlərinə hücum planını müzakirə etməsinin vaxtı çatıb", - senator bildirib.

İran Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) ABŞ dövlət katibi Mayk Pompeonun Səudiyyə Ərəbistanının neft emalı müəssi-

sələrinə hücumun arxasında İranın dayandığına dair bəyanatına cavab verib. İran XİN-in rəsmi nümayəndəsi Abbas Musəvi deyib ki, M. Pompeonun bəyanatında yer alan iddia yalandır. A. Musəvi bildirib ki, ABŞ-ın maksimum təzyiç siyasəti maksimum yalanla müşayiət olunur.

Mövzunu "Yeni Müsavat" üçün şərh edən Neft Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban bildirdi ki, artıq neftin qiymətində bahalaşma var: "Bu gün hər barel 67,80 dollara açıldı, 68 dollara kimi artdı. Sonra isə 65 dollara endi. Bu şok effekti gözlənilən idi. Çünki cümə günü hərraclar 60.20 dollarla bağlanmışdı. Bundan sonrakı dövrdə isə qiymətlər verilən bəyanatlardan asılı olacaq. Bazanın həzm edə biləcəyi, inanacağı bəyanatlar olarsa, qiymətlərdə korrektələr olacaq. Hələ ki bazarı sakitləşdirəcək inandırıcı bəyanatlar di-

lə gətirilmir. ABŞ-dan öz rezervlərini açacağı ilə bağlı bəyanat verilib, digər ölkələr də yardımla bağlı fikir səsləndirib".

Ekspertin sözlərinə görə, bazar iştirakçılarını maraqlandıran odur ki, real olaraq Səudiyyə Ərəbistanında nə baş verib, onun fəsadları nədir və o fəsadların aradan qaldırılması nə qədər zaman çəkər: "Əslində bazarı hansı yataqda neçə quyunun sıradan

çıxması, neçə qurğunun yarırsız hala gəlməsi, infraqurğunun nə qədər ziyan dəyməsi maraqlandırır. Ancaq bu barədə hələ ki dəqiq məlumatlar yoxdur. Bu məlumatlar açıqlandıqdan sonra mütəxəssislər, bazar iştirakçıları özəri müəyyən edəcəklər ki, bütün bu işlərin bərpası üçün nə gərəkdir və nə qədər zaman lazımdır".

□ **Nərgiz LİFTİYEVƏ,**
"Yeni Müsavat"

İsrail növbədənəkənar seçkilərə gedir

17 sentyabr seçkilərinin favoriti yenə də sağ partiyalar və Netanyahudur, amma baş nazirə qarşı ciddi müxalifət var

Sentyabrın 17-də İsraildə növbədənəkənar parlament seçkiləri keçiriləcək. Seçkinin favoriti yenə də hazırkı baş nazir Benyamin Netanyahudur. Ancaq hazırkı baş nazirə qarşı ciddi tənqidlər var.

İsraildə parlament seçkiləri bu ilin 9 aprelində keçirilib. Ancaq seçkilərdə heç bir partiya və ya blok 120 yerlik parlamentdə hökuməti qurmaq üçün lazım olan üstünlüyü, yeni 61 deputat yerini götürə bilməyib. Üstəlik, nəticələrə əsasən 36 mandat qazanmaqla seçkilərdən birinci çıxan baş nazir Netanyahunun partiyası Likud hökumət qurmaq üçün koalisiya formalaşdırma bilməyib. Nəticədə növbədənəkənar seçkilər təyin olunub.

Budəfəki seçkilərdə də Netanyahu öndə olsa da, baş nazirin militarist siyasəti etirazlar doğurur. Səbiq baş nazir Ehud Barak deyib ki, 17 sentyabrda Netanyahu yenidən qalib gələrsə, İsraildəki demokratiya təhlükəyə düşə bilər. İsrail Demokratik Birliyinin Təl Əvivdə keçirilən mitinqində Netanyahu kəskin tən-

qid olunub. Ehud Barak deyib ki, əgər Netanyahu yenidən qazanarsa, o, seçkilərin saxtalaşdırıldığını bəyan edəcək.

İsrail Demokratik Birliyindən olan deputat Stav Şaffir 17 sentyabr seçkilərinin İsraildə demokratiya mübarizəsi üçün şans olduğunu bildirib. Şaffir deyib ki, israillilərin böyük əksəriyyəti iki dövlətli həll variantını dəstəkləyir. Onun fikrincə, 17 sentyabr seçkilərində sülh tərəfdarı olanlar qazanacaq.

Bir sıra müşahidəçilərə görə, Netanyahunun 10 ilə yaxındır davam edən militarist, barışmaz siyasi kursu artıq getdikcə dəstək itirir. Apreldə keçirilən seçkilərdə Netanyahu əsas rəqibi olan "Mavi-Ağ" blokunu, sadəcə, bir mandat fərqi ilə üstələyə bilib. Digər tərəfdən, baş nazirin radikal çağırışları da o qədər dəstək görmür.

Məsələn, ötən həftə Netanyahu gözlənilmədən seçiləcəyi təqdirdə İordan vadisini İsrailə birləşdirəcəyini vəd edib. 1967-ci il "altı günlük müharibə" zamanı İsrail tərəfindən ələ keçirilən İordan vadisi BMT sənədlərində Fələstin ərazisi olaraq keçir. Lakin Colan təpələri və ya Şərqi Qüds kimi İordan vadisi də İsrailin faktiki işğalı altındadır. Netanyahu bundan əvvəl

Qüds və Colan təpələri qərarının davam olaraq seçkilərdə dəstək almaq üçün İordan vadisini də birləşdirəcəyini dedi. Lakin gözlənilmədiyinin əksinə olaraq bu dəfə o qədər də ciddi dəstək almadı.

Məsələn, bu açıqlamadan bir qədər sonra İsrailin "Kanal-12" və "Kanal-13" televiziya rəy sorğusu keçirib. Və məlum olub ki, İordan vadisi açıqlaması Netanya-

huya səs gətirməyib. Belə ki, sorğuya əsasən Likud və "Mavi-Ağ" bloku hər biri 32 mandat qazanacaq. Seçkinin 3-cüsü isə Ərəb Bloku olacaq. Ərəblərin 10-12 mandat qazanacağı gözlənilir. Libermanın "İsrail Bizim Evi-mizdir" Partiyası isə 4-cü yerdə 9 mandat qazanacaq.

Bu nəticələrə əsasən Netanyahu İordan vadisinə görə yalnız bir mandat artırma biləcək. Çünki bir həftə əvvəl apanılan rəy sorğularında Likud 31, "Mavi-Ağ"ın isə 32 mandat qazanacağı görünürdü.

Son rəy sorğularına görə, Netanyahunun partiyasının da daxil olduğu sağ partiyalar budəfəki seçkilərdə 58-59 mandat qazana biləcək. Keçmiş baş qərargah rəisi Benni Qantzın lideri olduğu "Mavi-Ağ" bloku isə ümumilikdə 43 mandat ala biləcək. Bu isə o deməkdir ki, Netanyahunun hökumət qurmaq şansları daha çox olacaq. Əgər nəticələr sorğularla üst-üstə düşərsə.

2009-cu ildən İsrailin baş naziri vəzifəsini icra edən Netanyahu müharibə tərəfdarı siyasətçi kimi tanınıb. Onun zamanında ABŞ hakimiyyəti Qüdsü İsrailin paytaxtı, Colan

təpələrini isə İsrail ərazisi kimi tanıyıb. Bundan başqa, "ərəb baharı" və davam edən terror müharibələri Netanyahunun militarist siyasəti üçün uyğun olub. İsrailin indiki hökuməti Suriyada Əsədə qarşı vuruşan qüvvələrə dəstək verib. İsrail aviasiyası isə tez-tez Suriya ərazilərini bombalayıb. Ötən ay isə İsrail İraq ərazisini və 2006-cı il müharibəsindən sonra Livan ərazisini bombalayıb. Bununla da Hizbullahla toqquşmaya gedib. Bir sıra siyasətçilər Netanyahunun bu addımı ilə seçkiqabağı gərginliyi yüksəltmək və seçici dəstəyini artırmaq istədiyini qeyd edir. Çünki baş nazirin əsas seçici elektoratu adətən sərhəd bölgəsində, Fələstin cihadçılarının raketlərinin çatdığı ərazilərin sakinləri olub.

Əlbəttə, son sözü İsrail seçiciləri deyəcək. Haqqında 3 ayı istintaq işinin davam etdiyi baş nazirin müharibə tərəfdarı siyasəti, yoxsa sülh və ikidövlətli həll yolu seçiləcək? Ancaq istənilən halda indi Netanyahunun militarist və sərt xətti təkə İsrailin deyil, həm də regionun havasına uyğundur.

□ **Kənan RÖVSƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanda keçiriləcək Avrasiya İqtisadi Birləşməsinin sammiti ərəfəsində Nikol Paşinyan hökumətinin həyəcanlı günləri davam edir. Xüsusilə də Rusiya prezidenti Vladimir Putinin İrəvana gəlib-gəlməyəcəyi barədə konkretlik yaranmadığı üçün erməni hökuməti bərk narahatdır.

Rusiya dövlət başçısının həbsdə olan eks-prezident Robert Köçəryanı ad günü münasibətilə təbrik etməsindən sonra İrəvan-Moskva münasibətlərində "buzlaşma dövrü" başlayıb. Düzdür, ayrı-ayrı rəsmilər münasibətlərin normal olduğunu bildirir, amma əslində vəziyyət başqadır. İrəvanda artıq şübhə etmirlər ki, Putin dostunu azad etməyi üçün Paşinyanı cəzalandıracaq. İndiki halda ermənilər Rusiyaya Ermənistan vətəndaşı olan sürücülərin vəsiqələrini tanımadığına görə açıq şəkildə ittiham edir. Hətta Ermənistan rəhbərliyi Rusiyaya sürpriz etməyə də hazırlaşır. Bu münasibətlərin Paşinyanın ABŞ səfəri ərəfəsində kəskinləşməsi də maraqlı detaldır.

Putinin N.Paşinyana Köçəryanı həbsdən azad etmək üçün verdiyi on günlük müddət başa çatdı, ancaq eks-prezident azadlığa buraxılmadı. Hələlik Rusiyadan məsələyə hər hansı reaksiya verilməyib. Ancaq bu ərəfədə hər kəs oktyabrın ilk gününü gözləyir, çünki o zaman Putin İrəvana gəlməlidir. Rusiya prezidenti Ermənistanı gələcəyi halda, Köçəryanla həbsxanada görüşə bilər. Bugünlərdə erməni mətbuatının diqqət mərkəzində olan əsas mövzu Rusiya prezidenti Vladimir Putinin İrəvana qarşıdakı səfəri zamanı hazırda həbsdə olan Ermənistanın sabiq prezidenti Robert Köçəryanla görüşəcəyi ilə bağlıdır.

"Sputnik-Armenia" agentliyi bu sualla Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskova müraciət edib. Axar.az-ın xəbərinə görə, D.Peskov bu məsələ barədə deyib: "Hələ ki bilmirik". Kremlin sözcüsü məlumatı nə təsdiq, nə də təkzib edib ki, bu da erməni siyasətçiləri arasında yeni müzakirələrə səbəb

olub.

Xatırladaq ki, Avrasiya İttifaqı Ali Şurasının iclası oktyabrın 1-də İrəvanda keçiriləcək. Erməni mətbuatı yazır ki, bu tədbirdə iştirak edəcək Rusiya prezidenti səfər zamanı Köçəryanla da görüşə bilər. Həbsdə olan sabiq dövlət başçısının azadlığa buraxılması ilə bağlı son məhkəmə qərarı isə sentyabrın 17-də elan ediləcək.

Rusiya hakimiyyəti N.Paşinyana basqılarını artırıdığca, Köçəryanın azad olunması ilə bağlı birbaşa, yaxud dolayı təzyiqləri gücləndirdikcə, "Qarabağ klani"nin ayrı-ayrı təmsilçiləri də "başından böyük" danışmağa başlayırlar. "Nikol Paşinyan Ermənistanı müharibəyə aparır və istefa verməlidir".

Belə sensasion bəyanatla Dağlıq Qarabağdan general, "təhlükəsizlik şurasının keçmiş katibi Vitali Balasanyan çıxış edib. Ermənistanda yayımlanan "5-ci kanal"a müsahibəsində o, Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasına dair situasiyaya toxunaraq deyib: "Paşinyan Ermənistanı danışığlara yox, müharibəyə aparır. O, Ermənistanı məhvə aparır. Mən bunu əsaslandırma bilərəm və əminliklə deyirəm: Paşinyan və onun hökuməti hələ dünəndən istefa verməliydi. Bundan sonra Nikol Paşinyanın hakimiyyətinə heç kim dözən deyil". Balasanyana görə, Nikol Paşinyan özü 2008-ci ilin 1 mart hadisələrinə görə məsuliyyət daşıyır. Çünki Paşinyan tribunadan kütləni polisləri döyməyə, onların qalxan və dəbilqələrini ələ keçirməyə çağırırdı. General Ermənistanın Xüsusi İstintaq Komitəsinin ona 1 mart hadisələri ilə bağlı göndərdiyi çağırış haqqında da danışdı. Deyib ki, ifadə verməyə getməyəcək. "Ola

İrəvanla "Qarabağ klani" arasında savaş qızışır

Rusiyadakı himayədarlarına arxalanan separatçılar Paşinyan əleyhinə aşağılayıcı fikirlər səsləndirməyə başladılar; Putinin mətbuat katibindən ikibaşlı açıqlama gəldi; **politoloq:** "Ermənistanı gərgin payız gözləyir..."

bilsin çoxları sosial şəbəkələrdə yazacaqlar ki, Balasanyan qorxaqlıq elədi. Lakin bu il mayın 19-da milli təhlükəsizlik xidməti, polis, xüsusi istintaq xidməti, Baş prokurorluq tərəfindən mənə qarşı edilmiş qanunsuzluqdan sonra onlara inanmıram", - Balasanyan deyib. Virtualaz.org xəbər verir ki, həmin gün İrəvanda Balasanyanın məşini xüsusi təyinatlılar tərəfindən saxlanılmışdı və silah axtarılmışdı. Balasanyan habelə Paşinyanın 2016-cı ilin yayında İrəvanda post-patrol alayının binasını ələ keçirən "Sasna Tsrer" terrorçularının rəhbərləri ilə qapalı görüşü haqqında danışdı. Deyib ki, "Sasna Tsrer" terrorçularının əli üç polis əməkdaşının qanına batıb, onlar terrorçudur. "Dövlət başçısı dövlət binasında, hökumət iqamətgahında, rəsmi kabinetində terrorçu qruplaşmanın başçıları qəbul edir. Hansı ki, onlar terror aktı törədiblər və qan töküblər", - o deyib. Balasanyan istisna etmir ki, yeni hakimiyyətin siyasi uğursuzluqları təcrübəsizliklə bağlı ola bilər. Lakin bu da onlara haqq qazandırmır. "Bizdə heç nə bilməyən, bir az təcrübə keçib sonra rəhbərlik etmək istəyən hansısa adamlar üçün ölkə yoxdur. Belə adamlar gedib bağ-bostan sahəsində işləməli, orada pomidor, xiyar və qarğıdalı yetişdirməlidir", - Balasanyan bildirib. Xatırladaq ki, Balasanyan Qarabağda vəzifədə olanda da Paşinyana istehza edirdi, hətta buna görə Paşinyandan sərt reaksiya gəlmişdi. Son nəticədə Paşinyan onun vəzifədən uzaqlaşdırılması üçün qondarma rejimin rəhbərliyinə təzyiq göstərdi.

Ermənistan alim, politoloq Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında xatırladı ki, hələ Paşinyan hakimiyyətə gələrkən Ermənistan da olan terrorçu qruplarla işləməyi üstün tutub: "O, "Sasna Tsrer" qruplaşmasına arxayın olub Sərkisyan meydan oxudu. Həmin terrorçu qruplaşma həm Ermənistanda, həm də Qarabağda hər kəsin bildiyi və dile gətirməyə cəsarət eləmədiyi cinayətlər törədib. Sərkisyan "Sasna Tsrer" qrupunun üzvlərini mühakimə etməyə cəhd edərkən Dağlıq Qarabağdakı terrorçu qrup - onların içərisində Vitali Balasanyan da var idi - onları müdafiə etdi. İndi maraqlar fərqli olduğundan Balasanyan Paşinyanı terrorçularla gizli danışığlar keçirməkdə ittiham edir".

Q.Çaxmaqlı təsdiqləyir ki, Ermənistanda Köçəryanın həbsdə qalmaqda davam etməsi silahlı qruplaşmalar arasında gərginliyi daha da artıracaq: "Balasanyan əslində bu müsahibə ilə Paşinyana də işləməli, orada pomidor, xiyar və qarğıdalı yetişdirməlidir", - Balasanyan bildirib. Xatırladaq ki, Balasanyan Qarabağda vəzifədə olanda da Paşinyana istehza edirdi, hətta buna görə Paşinyandan sərt reaksiya gəlmişdi. Son nəticədə Paşinyan onun vəzifədən uzaqlaşdırılması üçün qondarma rejimin rəhbərliyinə təzyiq göstərdi.

ultimatımını verib. Törətdiyi bir çox qanunsuz əməl və cinayətlərin izini itirmək üçün Balasanyana bir dönmə Dağlıq Qarabağda hakimiyyəti ələ alması lazımdır. Ən böyük mənə Paşinyandır. Paşinyan isə hələ nüfuzunu o dərəcədə itirmədiyindən hər an xalqı ayağa qaldırmaq variantından istifadə edəcək. Ümumilikdə Ermənistanı gərgin bir payız gözləyir".

Q.Çaxmaqlı Köçəryan ətrafında baş verənlərdən də bəhs etdi: "Ermənistanda 1-2 mart 2008-ci ildə 10 nəfərin ölümü ilə nəticələnən cinayət işinin əsas suçlusu kimi, o zaman prezident postunda olan Köçəryanın mühakimə edilməsini bu illər ərzində bütün ictimaiyyət istəyib. Ölənlərin ailələri bu işi hər zaman gündəmdə tutublar və indiyədək bu cinayətlə bağlı heç kəs mühakimə olunmayıb. Demək, cinayətin cəzasız qalacağı mümkün deyil. Köçəryan və bu işdə əli olan Seyran Ohanyan, həmçinin Yuri Xaşaturov da cəzalarını alacaqlar. Paşinyan özü də bu işdə maraqlıdır, məhz həmin olaylarla bağlı mühakimə olunub və daha sonra qəhrəmana çevrilib, müəyyən bir dövr ərzində deputat və daha sonra ölkə başçısı olan Paşinyan həm də hayıf almaq istəyir".

Politoloq qeyd etdi ki, indiki halda Köçəryanı Putin də xilas edə bilmir: "Məncə, ona müəyyən qədər iş veriləcək, ondan sonra Putin öz "dostunu" xilas etmə tədbirlərinə əl atacaq. Cəmiyyətə də bu fikir təlqin olunacaq ki, görürsünüz də Paşinyan hətta Putini də eşitmədi. Putinin Köçəryanla həbsxanada görüşmə olayı da ayrı bir şəbəkədir və belə görüşün baş tutacağını istisna etməyərəm. Çünki Putin macərələri sevir və dünyaya özünü hər zaman orijinal göstərməyə çalışıb. Digər mühakimə olunan şəxslərə gəlincə, onlar orduda etdikləri əməllərə, obyektiv yanaşılsa, həm də hərbi cinayətlərinə görə mühakimə ediləcəklər. Payızda Paşinyanı maraqlı sürprizlər gözləyir".

Belə bir durumda Nikol Paşinyanın təqdimatı ilə prezident Armen Sarkisyanın Vaqarşak Arutunyanı general-leytenant rütbəsi verməsi də müzakirələrə səbəb olub. 1999-2000-ci illərdə Ermənistanın müdafiə naziri olan, daha sonralar Ermənistanın o zamankı prezidenti Robert Köçəryanı qarşı siyasi müxalifətə keçən V.Arutunyan məhz buna görə 2002-ci ildə Köçəryan tərəfindən hərbi rütbələrdən məhrum edilmişdi. İstisna olunmur ki, Paşinyan onu ordu rəhbərliyinə gətirməyə və "Qarabağ klani"na qarşı "səfərbərliyə" hazırlaşır. Belə görünür ki, baş nazir orduya güvənir və onu başdan-ayağa dəyişməyə, özünü külələşdirməyə hazırlaşır. Amma buna siyasi ömrü çatacaq mı?..

Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi ilk dəfə "dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair açıqlama" ("İlkin büdcə bəyanatı") yayıb.

Bəyanatda bildirilir ki, büdcə prosesinin müntəzəm beynəlxalq standartlara uyğun daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində növbəti addım olan sənəd 2020-ci ilə və orta müddətli dövrə dair makroiqtisadi proqnozları, büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətlərini, dövlət büdcəsinin prioritet gəlir və xərclərini, habelə dövlət borcuna dair əsas məlumatları özündə əks etdirir.

Hökumətin proqnozuna görə, 2020-ci ildə Azərbaycanda 82,7 milyard manat dəyərində ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal ediləcək. Bu, 2019-cu ilin proqnozu ilə müqayisədə 2,4 faiz çoxdur.

ÜDM-in 54,2 milyard manatı qeyri-neft sektorunda istehsal olunacaq ki, bu da cari ilə nisbətən 3,3 faiz çoxdur. Bu zaman ÜDM-in 4,8 milyard manatlıq hissəsi, yaxud 5,8 faizi kənd, meşə və balıqçılıq təsərrüfatında, 31,5 milyard manatlıq hissəsi, yaxud 38 faizi sənayedə, 6,5 milyard manatlıq hissəsi, yaxud 7,8 faizi tikintidə, 32,7 milyard manatlıq hissəsi, yaxud 39,5 faizi xidmət sektorunda, 7,3 milyard manatlıq hissəsi, yaxud 8,8 faizi isə məhsula və idxala xalis vergilərdə əldə ediləcək. Sənayenin qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalının 8,5 faiz artacağı proqnozlaşdırıldığı halda, neft sektorunda cəmi 0,9 faiz artım gözlənilir.

Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, gələn ilin dövlət büdcəsində neftin baza qiyməti olaraq 1 barel üçün 55 dollar götürülüb.

Nazirliyin açıqladığı ilkin parametrlərdən aydın olur ki, 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 24 milyard 484,0 milyon manat olacaq ki, bu da 2019-cu ilin təsdiq edilmiş göstəricisi ilə müqayisədə 1 milyard 316,0 milyon manat və ya 5,7 faiz çoxdur.

Büdcə gəlirlərinin tərkibində qeyri-neft gəlirləri (10 milyard 536,5 milyon manat) 43 faiz, neft gəlirləri (13 milyard 947,5 milyon manat) isə 57 faiz olacaq. Neft gəlirlərinin 11 milyard 767,5 milyon manatını Dövlət Neft Fondundan transfert təşkil edəcək. 2019-cu ildə Neft Fondundan büdcəyə transfertin həcmi 11 milyard 364 milyon 300 min manat proqnozlaşdırılıb. Bu isə o deməkdir ki, 2020-ci ildə fondan büdcəyə transfert bu ilə nisbətən 403 milyon manat və ya 3,55 faiz çox olacaq.

Qeyd edək ki, 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin tərkibində gözlənilən qeyri-neft gəlirlərinin cari ilə nisbətən 1 milyard 68,8 milyon manat və ya 11,3 faiz çox olacağı proqnozlaşdırılır.

Gələn ilin büdcəsinin xərclərinə gəlincə, bunun 25 milyard 617,7 milyon manat olacağı proqnozlaşdırılır ki, bu da 2019-cu ilin təsdiq edilmiş göstəricisi ilə müqayisədə 427,7 milyon manat çoxdur.

Maliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, büdcə xərclərinin tərkibində sosial-yönümlü xərclərin xüsusi çəkisi 40,7 faiz təşkil edəcək ki,

manat həcmində yeni (təkrar maliyyələşən borclar nəzərə alınmadan) borcların cəlb edilməsi proqnozlaşdırılıb.

2020-ci ilin əvvəlinə imzalanmış kredit sazişlərindən istifadə proqnozları nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının xarici dövlət borcununun 8 milyard 860,0 milyon dollar ekvivalenti, daxili dövlət borcununun isə 1 milyard 420,0 milyon manat təşkil edəcəyi göz-

davam edəcək.

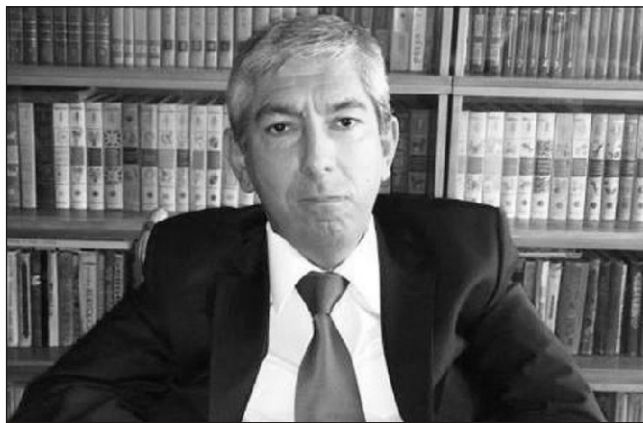
İqtisadçı-ekspert Pərviz Heydərovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, bu ildən icrasına başlanan sosial paketlərin maliyyə yükü ağır olsa da, gələn ilin büdcəsinin icrasında ciddi bir çətinliyin olması gözlənilən deyil: "Açıqlanan ilkin parametrlər deməyə əsas verir ki, gələn il də dövlət büdcəsinin icrasında hansısa çətinliklər olmayacaq.

neftin qiyməti 60 dollar götürüldüyü halda, orta illik qiymətin bundan yüksək olacağı gözlənilir, hökumətin gələn il üçün ehtiyatlı mövqe tutması təqdirləyici haldır. Bununla da gələn ilin dövlət büdcəsi hər cür risklərdən sığortalanmış olur".

P.Heydərovun fikrincə, Azərbaycanda inflyasiyanın ikirəqəmli olması o halda mümkündür ki, ölkənin tedi-

məqsəduyğun idi. İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzi (CESD) neftin büdcədəki qiymətini 50 dollar təklif edirdi. Hətta Səudiyyə Ərəbistanındakı neft quyularına hücumdan sonra bu gün neftin qiymətində müşahidə edilən 20 faizlik artım da bazarda nikbinlik yaratmır. Aydındır ki, belə qiymət artımları texniki səbəblərlə bağlıdır və bazardakı kəskin volatilliyi azaltmır".

Gələn ilə baxış: neft 55 dollar, inflyasiya 3,7 faiz..

Pərviz Heydərov: "İkirəqəmli inflyasiya o zaman baş verir ki..."
Vüqar Bayramov: "Hökumət neftin qiymətini 50 dollar götürməliydi"

bu da 2019-cu ilə müqayisədə 9,9 faiz bəndi və ya 2 milyard 664,2 milyon manat çoxdur.

Sosialyönümlü xərclərin 6 milyard 723,4 milyon manatı əməyin ödənişinə, 3 milyard 213,4 milyon manatı pensiya və müavinətlərin ödənişinə (o cümlədən Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna transfertlər 1 milyard 426,9 milyon manat) sərf olunacaq.

Bundan əlavə, gələn il icbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə bağlı xərclərin 902,9 milyon manat, ərzaq məhsullarının alınması və təminatı ilə bağlı xərclərin 414 milyon manat, digər sosial yönümlü xərclərin 81,2 milyon manat olacağı nəzərdə tutulub.

2020-ci ilin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində dövlət borcuna xidmət xərcləri 2 milyard 458,2 milyon manat, o cümlədən faiz xərcləri 775,4 milyon manat təşkil edəcək. Maliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, imzalanmış kredit sazişləri çərçivəsində 2020-ci il ərzində xarici dövlət borcu üzrə 559,4 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsaitin istifadə edilməsi (yeni borcların) nəzərdə tutulur. Eyni zamanda daxili borc üzrə 2020-ci il ərzində 100 milyon

lənilir. "İlkin büdcə bəyanatı"ndan o da aydın olur ki, hökumət bu ilin sonuna ölkədə inflyasiya səviyyəsinin 3,7 faizə çatacağını proqnozlaşdırır. Sənədə gələn il və növbəti 3 illik dövr üzrə inflyasiya gözləntiləri də açıqlanıb. Belə ki, 2020-ci ildə inflyasiya səviyyəsinin 4,6 faiz, 2021-ci ildə 4,5 faiz, 2022-ci ildə 4,1 faiz, 2023-cü ildə isə 3,9 faiz səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır.

Qeyd edək ki, rəsmi statistika bu ilin 8 ayında Azərbaycanda 2,6 faizlik inflyasiya olduğunu açıqlayıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, bu zaman ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatlarının qiymətləri 3,3 faiz, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri 1,3 faiz, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri 2,7 faiz bahalaşmış. Hökumətin proqnozu reallaşarsa, bu, ilin sonunadək qalan 4 ay ərzində inflyasiyanın azı iki dəfə sürətlənməsi demək olacaq.

Hökumət gələn il manatın məzənnəsinə dair gözləntilərini də açıqlayıb. Belə ki, 2020-ci ildə milli valyutanın dollar qarşısındakı mövqeyi nə artacaq, nə də azalacaq - 1 dollar /1,7 manat məzənnəsi

caq. Bildiyiniz kimi, bu ildən icrasına başlanan sosial paketlər gələn il də davam edəcək və onlar üçün zəruri olan vəsaiti büdcəyə təmin etmək çətin olmayacaq. İlin sonunadək dövrüyyəyə əlavə pul kütlələrinin daxil olması davam edəcək. Düzdür, bəzi ekspertlər sosial paketlərin icrasına münasibətdə ciddi xarici şoklar (neftin qiymətinin kəskin enməsi və sair) olarsa, çətinliklərin yaranacağını istisna etmədilər. Lakin məsələ burasındadır ki, sosial paketlərin maliyyələşdirilməsi neft gəlirləri deyil, qeyri-neft sektorundan əlavə daxilolmalar hesabına həyata keçirilib. Burada vergi qanunvericiliyinə edilən dəyişikliklər, kölgə iqtisadiyyatına qarşı mübarizə sahəsində irimiqyaslı tədbirlər mühüm rol oynayıb. Bu tədbirlər nəticəsində qeyri-neft sektorundan büdcəyə yüz milyonlarla manat əlavə vəsait daxil olub. Hansı ki, bu da paketlərin icrası zamanı yarana biləcək bütün riskləri aradan qaldırmış oldu".

Ekspert hesab edir ki, dövlət büdcəsində neftin qiymətinin buildən 5 dollar az götürülməsi müsbət qiymətləndirilməlidir: "Bu, çox mühafizəkar, eyni zamanda müsbət yanaşmadır. Baxmayaraq ki, bu il büdcədə

ye balans pozulsun, neftin dünya bazar qiyməti kəskin ensin, büdcə gəlirlərinin təmin olunmasında problem meydana çıxsın və nəhayət, devalvasiya təhlükəsi yaran-sın: "Bu hallar baş verərsə, ölkədə inflyasiya prosesləri sürətlənə bilər. Maaş və pensiya-müavinət artımları nəticəsində inflyasiyanın 2 rəqəmli həddə çatmasını biz heç zaman müşahidə etməmişik, bu dəfə də etməyəcəyik. Bizdə əksər dünya ölkələrindən fərqli olaraq, dövrüyyəyə əlavə vəsaitlərin daxil olması, iqtisadi artım və sair kimi proseslər inflyasiyanı sürətləndirmir. Bu baxımdan, gələn il üçün götürülən birrəqəmli inflyasiya hədəfini real hesab edirəm".

İqtisadçı-ekspert, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Vüqar Bayramov isə hesab edir ki, hökumət gələn ilin büdcəsində neftin qiymətini daha aşağı götürməliydi: "Maliyyə Nazirliyi gələn ilin dövlət büdcəsi layihəsinin xülasəsini ictimaiyyətə təqdim edib. Sənədə əsasən, dövlət büdcəsində neftin 1 barelinin qiyməti 55 dollar nəzərdə tutulub. Bu 2019-cu ilə müqayisədə hər bareldə 5 dollar az olsa da belə, neft bazarındakı volatilliyi nəzərə alsaq, qiymətin daha aşağı götürülməsi

Mərkəz rəhbəri gələn ilin büdcəsində xərclərdəki artımın icra olunan sosial paketlərlə bağlı olduğunu deyir: "Büdcə xərclərinin yüksəlməsinin əsas səbəbi sosial istiqamətə ayrılacaq vəsaitin artırılması ilə bağlıdır. Bununla belə, bu artımın maliyyələşmə mənbəyi yenə də əsasən neft sektoru olacaq. Gələn il büdcə gəlirləri 25 milyard 484 milyon manat proqnozlaşdırılır. Belə ki, büdcə gəlirlərinin 57 faizi neft sektorunun payına düşəcək. Dövlət Neft Fondundan 11 milyard 767 milyon manat vəsait dövlət büdcəsinə transfert ediləcək. Qeyd edək ki, Neft Fondundan bu il büdcəyə 11 milyard 364 milyon manat ödənilməlidir. Əslində Maliyyə Nazirliyi fondan transferlərin artırılmasına deyil, azaldılmasına çalışmalı idi. Çünki büdcənin neftdən və xüsusən də neftin dünya bazarından asılılığının aradan qaldırılması əsas prioritet olaraq qalır. Doğrudur, gələn il qeyri-neft sektorunun budca gəlirlərində payı 2019-cu ilə nisbətən 11,3 faiz artacaq. Bu müsbət tendensiya olsa da belə, hökumət büdcə gəlirlərinin ən azı yarıdan çoxunun qeyri-neft sektoru hesabına formalaşmasına çalışmalıdır".

V.Bayramovun sözlərinə görə, dövlət borclarının qaytarılması üçün 2 milyard 458 milyon manatın ayrılması xarici borcların minimumlaşdırmağın vacibliyini bir daha təsdiq edir: "Maliyyə Nazirliyi gələn il manatın dollarla məzənnəsinin dəyişməyəcəyini proqnozlaşdırır. Bununla belə, manatın kursunun 2020-ci ildə necə dəyişməsi daha çox neftin dünya bazar qiymətindən və qeyri-neft xarici ticarət tərəfdaşlarımızda və xüsusən də Rusiyada milli valyutaların məzənnəsindən birbaşa asılı olacaq".

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

Ötən həftə "Bakı Metropoliteni"nin "Şah İsmayıl Xətai" stansiyasının təmirindən sonra açılışı oldu. Açılışdan sonra prezident İlham Əliyev stansiyada görülən işlərlə tanış oldu və "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Zaur Hüseynov dövlət başçısına görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, "Şah İsmayıl Xətai" stansiyası 1968-ci ildə istismara verilib. Stansiyanın 50 ildən artıq istismar müddətində köhnələn, müasir dövrün tələblərinə cavab verməyən bütün infrastrukturunun yenilənməsi məqsədilə təmir mərhələləri aparılıb. 2014-cü ildə birinci mərhələdə stansiyanın platformasının orta zalı, stansiya yolu və "Xətai-Cəfər Cabbarlı" mənzilinin müvafiq tunnelində əsaslı təmir və yenidənqurma tədbirlərinə başlanılıb.

Bu dəfə aparılan yenidənqurmadan sonra "Şah İsmayıl Xətai" stansiyası əsaslı yenilikləri ilə sərnişinlərin xidmətində olacaq. Stansiyanın infraskurkturu və görkəmi tamamilə yenilənib. Burada funksionallığı ilə seçilən 4 yeni müasir eskalator quraşdırılıb. Metropolitenin ən dərin stansiyasında sərnişinlərin enib-qalxma təhlükəsizliyinin, təcili imkanlarının və rahatlığının artırılması, xidmət səviyyəsinin daha da yüksəldilməsinə nail olunub.

"Yeni Müsavat"ın əməkdaşları olaraq stansiya yollarına, görülən işlərlə tanış olduq. Müşahidə etdik ki, artıq stansiya tam gücü ilə fəaliyyətə başlayıb. Aparılan əsaslı təmir və yenidənqurma zamanı giriş vestibülü və platformanın orta zalının divarında Şah İsmayıl Xətai və onun yaradıcılığına həsr olunmuş bədii-memarlıq kompozisiyaları da bərpa olunub. Eskalatorların maşın zalı da əsaslı təmir edililib, stansiyanın digər

Bakının ən dərin metro stansiyası - təmirdən sonrakı "Xətai" stansiyası

Platformada Şah İsmayıl Xətai və onun yaradıcılığına həsr olunmuş bədii-memarlıq kompozisiyaları da bərpa olunub...

infrastrukturunun yenilənməsi tədbirləri görülüb. Öyrəndik ki, təmir dövründə platforma, platformaaltı sahə, stansiya yolu və yol mənzillərində hələ 2014-cü ildə başlanmış əsaslı işlər də başa çatdırılıb, tunnel yenidən təftiş olunaraq, bütün dəmir-beton konstruksiyalar gücləndirilib və ya yenidən qurulub. Bildirildi ki, Bakı Metropoliteni tarixində ilk dəfə stansiya yolu ən müasir dəmir-beton bloklardan qurulub. Bu məqsədlə köhnə yol yatağı tamamilə sökülüb, dəmir-beton blokların quraşdırılması üçün yenidən layihələndirilib. Stansiyada bütün kommunikasiya xətlərinin, avadanlıqların yenilənməsi ilə bağlı mühüm işlər görüldü, hərəkətin təşkili, idarə olunması və tənzimlənməsində əhəmiyyət kəsb edən mərkəzləşmə

məntəqəsi və stansiya növbətçisinin otaqları yenidən qurulub, eskalatorların nəzarətçi köşkü videogörüntülərlə təmin edilib. Stansiyada İKT-nin imkanlarından geniş istifadə olunacaq.

Məlumat üçün bildirdik ki, stansiya Bakı Metropoliteninin ən dərin stansiyasıdır. Buradan qatarlar yalnız Cəfər Cabbarlı stansiyasına hərəkət edir. Gələcəkdə Yaşıl xəttin tamamlanması nəticəsində bu stansiya Dərnəgül stansiyasına birləşdiriləcək. Müşahidə etdik ki, eskalatorların sağ və sol divarlarında, stansiyanın çıxışında maarifləndirici lövhələr vurulub. Bu lövhələrdə narkotikdən istifadənin zərərli, plastik qablardan istifadənin ətraf mühit üçün fəsadları barədə maarifləndirici xəbərdarlıqlar edilib. Eləcə də girişdə ic-

timai-asayışı qorumaq üçün polis postu da qoyulub.

Stansiya nə qədər xərc çəkilib? Rəsmi açıqlanmasa da, finans.az saytı bu barədə araşdırma edib. Sayt bildirib ki, "Xətai" stansiyasında (maşın zalında, inzibati və

s. otaqlarda) kondisioner sisteminin quraşdırılması 233 576 manata, stansiyanın maili tunnelində köhnə çətinin sökülməsi və yenisinin quraşdırılması 595 495 manata, metro tipli qapıların və paslanmayan metaldan müxtəlif təyinatlı me-

tal-konstruksiyaların (maneələr, tavan, döşəmə, növbətçi üçün köşk və s.) quraşdırılması 268 741 manata, alüminium qapı, pəncərə, vitraj və s. quraşdırılması 139 817 manata, stansiyanın girişində günülyün (kozəroqun) quraşdırılması 135 990 manata başa gəlib: "Stansiyada (maşın zalında, yanmstansiyada, inzibati və s. otaqlarda) halvalandırma 208 939 manata, stansiyanın (maşın zalında, inzibati otaqlarda və s) santexnika 144 126 manata, stansiya üçün müxtəlif tip ehtiyat gərginlik qoşucularının və idarəetmə qutularının quraşdırılması 14 371 manata, stansiyada yerləşən "Şah İsmayıl Xətai"nin memorial kompozisiyasının bərpası 14 940 manata, kassa zalı səviyyəsində asma dartma tavanının və karniz elementlərinin işıqlanma sistemi ilə birlikdə quraşdırılması 54 101 manata, stansiyanın təmir-tamamlama və yerüstü vestibülünün fasad şəbəkə elementlərinin sökülməsi, bərpası və yenidən quraşdırılması 93 711 manata, stansiyanın sağ tunnel və pilon hissədə alüminium vərəqlərdən çətinin sökülməsi, müəyyən hissəsinin bərpa edilməsi və yerinə quraşdırılması işləri 76 912 manata, stansiyada aparılan yenidənqurma işlərinin fasiləsiz video çəkiliş aparılması xidməti 35 446 manata başa gəlib. Yuxarıdakı iş və xidmətlərin satın alınmasına isə toplam olaraq 2 016 165 manat xərclənib".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"
Fotolar müəllifindir

Ərəblər getdi..., indoneziyalılar gəldi - "Torqovı"dan reportaj

Həftəsonu Fəvvarələr meydanında nə "Azadlıq" şüarı, nə milli musiqi səslənirdi; azalan ərəb turistlərin yerini Yava əyalətində məskunlaşmış Sunda tayfasının rəqsi tutmuşdu, avropalıları nə üçün gəlmir?

Həftəsonu Bakının mərkəzində, Fəvvarələr meydanının tən ortasında bir toplaşma varıydı. Kütlə onları dövrəyə alıb tamaşa edirdi. Uzaqdan eşidilən səs çox yad idi, nə milli musiqi sədasıydı, nə "Azadlıq" şüarıydı ki, mitinq olduğumu zənn edəsən, nə də qonşu ölkələrin nəğməsi...

Sanki uzaq Cənubi-Şərqi Asiyada, Yava əyalətində məskunlaşmış sunda qəbiləsindəsən ya da Nepalın Route tayfalarının içərisində.

Yaxınlaşanda isə məlum oldu ki, eşitdiyimiz səsle bağlı yanılmamışıq, şəhərdə İndoneziya Mədəniyyəti Festivali keçirilirdi. Bir gün qabaq Mədəniyyət Nazirliyinin açılışını etdiyini festival 3 gün davam elədi.

Camaatın dövrəyə alıb tamaşa etdikləri də elə İndoneziya milli rəqsi idi. "Anklug" musiqi alətində ifalar, "Kuda lumping" adlanan atlılar dəstəsini əks etdirən ənənəvi "Yava" rəqsi təqdim olunmuşdu.

Rəqs zamanı milli geyimlər, ağac və al-əlvan parçalardan hazırlanmış bəzəkli maskalar - "Top-peng kras" tamaşaçılara xoş təsir

bağışlayırdı. "Mocanq prianqan" rəqsi Cayponqan janrındadır. Bu janr, İndoneziyanın qərbi Yava əyalətində məskunlaşmış Sunda əhalisinin populyar ənənəvi rəqsidir. Bu xalqın milli sənətlərindən olan "Randay" musiqi, ifa, rəqs, dram və silat döyüş sənətinin özündə birləşdirən xalq teatrı ənənəsidir. Ətrafdakıların isə reaksiyası replika şəklində idi: "Ərəblər getdi, indi də indoneziyalılar gəldi, sabah da Tanzaniyadan yam-yamlar, adamyeyənlər şəhəri basacaqlar..."

Bakı sakinlərinin sözlərinə görə, müxtəlif xalqların mədəniyyətlərini tanımaq, nümayiş etdirmək yaxşıdır, amma şəhərə Malayziya, İndoneziya turistlərinə, slavyanları, avropalıları,

amerikalıları gəlməyə təşviq etmək lazımdır.

Yeri gəlmişkən, indoneziyalıların rəqsləri ilə bərabər "Torqovı"da yarmarka təşkil olunmuşdu. İndoneziya və Malayziya milli sənətləri, yeməkləri, çayları, müxtəlif malları yarmarkada satılırdı. Yarmarkaya gələnlər bu ölkələrin milli mətbəxi, adət-ənənələri, tarixi ilə tanış olurdular.

Festival çərçivəsində İndoneziyada olan 1340 etnik qrupun bir çoxuna xas əl işləri, mədəniyyət nümunələri, incəsənət əsərləri sərgilənir, alıcılara təqdim edilir.

Müşahidələrimizə əsasən deyə bilərik ki, getdikcə şəhərdə ərəb turistlərin sayı azalır. Bunu daha çox havalanın soyuması ilə əlaqələndirirlər. Amma asiyalı turistlər daha çoxdur: iranlılar, hindlər, malayziyalılar və s.

Yerli camaatın mövqeyi isə budur ki, Bakıda Qərb turistlərinin çoxalması lazımdır. Məsələn,

Gürcüstanda turistlərin 30 faizi ruslardır, qalanı iranlılar, avropalıları və s.

Elə Türkiyə də bu istiqamətdə xeyli irəliləyib. Artıq Bodrum, Antalya, Fethiye, Quş adası kimi yerlərə alman, kosovalı, xorvat, rumin və s. avropalı turistlər axın etməyə başlayıblar.

Azərbaycanda isə turistlərin əksəriyyətini iraqi, səudiyyəli, küveytli, dubaylı təşkil edir. Ona görə də İndoneziya, Fillipin, Malayziya kimi ölkələrdən turistlərin gəlişi ilə paralel, paytaxtda Qərb dövlətlərindən qonaqların da gəlməsi üçün təbliğat işi güclənməlidir.

Çünki ölkəmiz Avrointeqrasiya yolunu tutubsa, bizim mədəniyyəti, tarixi, şəhərlərimizi həmin dövlətlərin vətəndaşları daha çox tanımalıdırlar, nəinki cənubi-şərqi asiyalılar, ərəblər və ilaxır.

Avropa İttifaqının Azərbaycandakı səfəri Kəstutis Yankauskas CBC telekanalına müsahibə

sində bizim ölkədə turizm industriyasında inkişafı ləngidən əsas problemlərə toxunmuşdu.

Onun sözlərinə görə, Bakıya gələn avropalı turistlər 2,3% təşkil edir: "Bu, çox kiçik rəqəmdir. Avropalıları cəlb etmək üçün ilk növbədə bu sahədə tarif siyasətini dəyişmək lazımdır. Al-dən Bakıya ucuz reys yoxdur. Avropalı ailələr üçün aşağı büdcəli turlar yoxdur.

Bu ailələrin mühüm hissəsini təqaüddçülər təşkil edir. Bir həftəlik istirahət üçün 2-2,5 min avro xərcləmək onlara uyğun deyil. Ardıcıl olaraq, turizm biznesinə ikiüldüzlü və üçüldüzlü hotellərin inşası üçün çoxlu investor cəlb etmək lazımdır.

Çünki turist Bakıya şəhərin görməli yerləri, milli mətbəxi ilə tanış olmağa gəlir, hotel otağında oturub telekanalları izləməyə gəlir. Azərbaycanda indiki servis orta statistik avropalı üçün çox baha başa gəlir", - K.Yankauskas qeyd etmişdi.

Ümumiyyətlə, Avropa turistlərinin viza alması ərəblər qədər asan deyil. Elektron viza sisteminə keçməyimizə baxmayaraq, bizim də hazırda Avropaya getməyimiz o qədər də asan deyil.

Digər səbəb isə qiymət siyasətidir. Hotellərin qiyməti olduqca bahadır. Bizdə, ümumiyyətlə, 3, 4 ulduz səviyyəsində olan hotellər yoxdur. Bizdə 5 ulduzlu, lüks hotellər var.

Marriot, Hilton, Four Season və s. bu kateqoriyadan olan otellər çoxluq təşkil edir. Ancaq Avropadan gələn turistlər daha çox tarixə üstünlük verirlər. Muzeylər, tarixi yerlər onları daha çox cəlb edir. Onlar üçün qaldıqları hotelin lüks olmağı önəmli deyil. Ərəblər

də isə tərsinədir.

Onlar daha çox yemək, yemək, təbiəti seyr etmək və lüks yerlərdə qalmaq istəyirlər. Bir də ki, uçuş biletlərinin qiyməti olduqca bahadır. Avropadan bizə ucuz gələn biletlər yoxdur.

"Azərbaycana Avropa Birliyi ölkələrindən turistlərin az gəlməsinin əsas səbəbi viza məsələsidir". Bunu qəzetimizə iqtisadçı-ekspert Natiq Cəfəri sualımıza cavablandırarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, AB rəsmi Bakıya vizaların ləğvi ilə bağlı qarşılıqlı addım atılmasını təklif etmişdi:

"Avropa Birliyi Azərbaycanı gəzləyirdi ki, ilk addımı atsın, amma rəsmi Bakı buna razılaşmadı.

Ola bilsin ki, avropalı jurnalistlərin, hüquq müdafiəçilərinin ölkəmizə rahat gəlişini istəməyənlər olub.

Halbuki mən Gürcüstanda şahidi olmuşam, bu ölkəyə gələn Avropa Birliyi dövlətlərinin vətəndaşları Azərbaycana da səfər etmək istəyiblər.

Lakin viza rejiminin tətbiqinə görə fikirlərimizə daşınabilir. Gürcüstan və Ermənistan isə çoxdan viza rejimlərini ləğv edib".

N.Cəfəri hesab edir ki, Azərbaycanda xarici turistlərin istəkləri ilə bağlı ayrı-ayrı profillər çıxarılmayıb: "Bütün turistlərə eyni gözlə baxılır.

Araşdırılır ki, avropalı turistlərin görmək istədikləri, onlara maraqlı gələn nələrdir. Buna uyğun təkliflər hələ də hazırlanmayıb.

Yalnız dadlı mətbəxlə turist cəlb etmək olmaz. Ərəb turistlərə dadlı mətbəx xoş gələ bilər. Ancaq avropalı turistlərin görmək istedikləri fərqlidir".

□ Emil SALAMOĞLU,
"Yeni Müsavat"
Fotolar müəllifindir

MÜSAVAT

Son səhifə

N 191 (7361) 17 sentyabr 2019

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın bədənindəki qan damarlarının uzunluğu 96,000 km-dir və bu Ekvator xəttindən 2.5 dəfə uzundur.
- * Bir insan 70 illik həyatında 48 kilo dəri tökür.
- * Bir insan həyatı boyunca 25,000 kub həcmində olan iki üzgüçülük hovuzunu dolduracaq qədər tüpürçək ifraz edir.
- * Oyaq olduğu zaman insan beyni bir lampanı yandıracaq qədər elektrikə sahib olur.
- * Bir insan ildə 1500 dəfə yuxu görür.
- * İnsan bədənində ən güclü əzələ dildir.
- * İnsan gözü 576 meqapikseldir və 10 milyon fərqli rəngi ayırd edə bilir.
- * Bir insanın ürəyi həyatı boyunca orta hesabla 1,5 milyon bərel, haradasa 200 tankeri dolduracaq qədər qan pompalayır.
- * Bir addım üçün insan bədənində 200 əzələ işə düşür.
- * İnsan bədənində 5 sm uzunluğunda misar düzəldəcək qədər dəmir var.
- * İnsan oyaq olanda beynində balaca bir lampanı yandıracaq qədər elektrik istehsal edilir.
- * 270 min il öncə yaşadığı ehtimal edilən Helicoprion adlı köpək balığının yuvarlaq mişara bənzər çənəsi olub.
- * 2011-ci ildə Yaponiyada meydana gələn zəlzələ o qədər güclü olub ki, dünyada günlər 1.8 mikrosaniyə qısalıb.
- * Təkcə Samanyolu qalaktikasında 400 milyardan çox ulduz var.
- * Hər gün 275 milyon yeni ulduz doğulur.
- * 2004-cü ildə "New York Times" dünyanın ən yalqız balinasından reportaj hazırlayıb. Alimlərin 1992-ci ildən izlədiyi bu balina heç bir heyvanla anlaşı bilmir. Bunun səbəbi isə onun başqa balinalardan fərqli bir dilinin olmasıdır. Belə ki, normalda balinaların çıxardığı səs 15-25 hertz arasında olub. Bu mavi balının səsi isə 52 hertzdır. O nə qədər qışqırsa da başqaları onu anlamırlar.
- * Nəsli tükənən və 58-60 milyon il öncə yaşadığı güman edilən Titanoboa adlı ilan dünyanın ən böyük heyvanlarının hesab edilir.
- * İki gözümüzün hər birində 130 milyon görmə siniri var. Hər hüceyrədə isə 100 trilyon atom olduğunu düşünmək bu, ulduzlardan belə çoxdur.
- * İsveç, Norveç, Finlandiyada möhtəşəm şimal işıqlarını izləyə bilərsiniz.
- * Əgər nəyi isə xatırlamaqda çətinlik çəkirsinizsə yumruğunuzu sıxın. Bu beyin işinin sürətlənməsinə və yaddaşın işləməsinə kömək edəcək.

Ölmək üzrə idi, toyunu qabağa saldı

İngiltərənin Kingston şəhərindən olan cütlük oğlanı yavaş-yavaş öldürən ölümcül bir xəstəliyə görə toya tələsməli olub. Bu barədə "Hull Daily Mail" nəşri yazır.

Debbie (Debbie) və Mark Cooper (Mark Cooper) 11 il birlikdə idilər, ancaq gələn ildən daha erkən evlənməyi planlaşdırmırdılar. 2018-ci ilin avqustunda isə Markın səhəti pisləşib. Həkimlər insultdan şübhələndirdilər, lakin bir neçə ay sonra onun mərkəzi sinir sisteminin yavaş-yavaş degenerativ xəstəliyi olan amyotrofik yanal skleroz olduğu qənaətinə gəliblər. Sonrakı iki il ərzində Mark gəzmək və danışmaq qabiliyyətini itirəcək və sonra öləcək.

Debbie və Mark hələ kilsəyə gedib toy əhdini oxumağı bacarırkən erkən evlənmək qərarına gəliblər: "Mərasimdən əvvəl, toy qeydlərini edənə qədər xəstəliyi barədə xəbərdarlıq etdik. Buna görə də o, sözləri yaxşı söyləmir və bütün ifadələri çətinliklə səsləndirir. Onlar rəğbət hissi keçirdilər və hər ikimizə and içdikləri mətni iki sözdən artıq olmayan hissələrlə verdilər".

Toydan sonra cütlük bal ayı üçün Türkiyəyə yollanıb. Avqust ayında Çinin Zhengzhou şəhərində xəstəxanada keçirilən toy mərasimi zamanı bir qadının öldüyü bildirildi. Gəlinin ölümü cütlüyün er və arvad elan edilməsindən bir neçə dəqiqə əvvəl mərasimi dayandırdı.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Ad günündə lotereyada 1 milyon dollar uddu

ABŞ-ın Şimali Karolina ştatının Greenville şəhərində yaşayan bir nəfər lotereyada bir milyon dollar (64.8 milyon rubl) qazanıb. Bu barədə UPI informasiya portalı məlumat yayıb.

Phyllis Moss doğum günü ərəfəsində lotereya bileti almağa qərar verib. Həmin vaxt qadının 64 yaşı tamam olub: "Ancaq bir dost mənə dedi ki, bu il ad günümde fantastik bir şey olacaq" - amerikalı bunu belə xatırladır: "Bunun baş verəcəyini düşünə bilməzdim. Tətil üçün başqa bir səbəb var idi".

Moss lotereyanı qazanmasının onun göz yaşlarına səbəb olduğunu etiraf edib. "Mən çox xoşbəxt idim. Dərhal nişanımı axtardım və dedim: "Məni aparın, maşın sürə bilmirəm".

Qadın pul mükafatının onun həyatını tamamilə dəyişdiyini vurğulayıb.

Avqustun əvvəlində ABŞ-ın Missuri əyalətinin bir sakini onuncu toy ildönümünü lotereya bileti alaraq cekpotu udub. O, bir milyon dolların

sahibi olub. "Hələ şanslı olduğumuzu başa düşə bilmirəm" deyərək etiraf edən qalib deyib ki, bu, onun ilk böyük qələbəsidir.

Siçovula oxşayan balıq tutdu və onu yedi

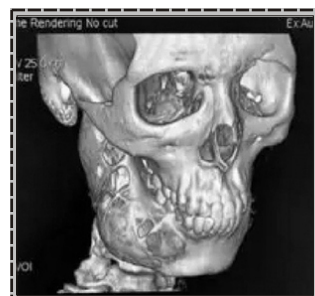
Norveçin şimalında, Annoyai adasının yaxınlığında 19 yaşlı Oscar Lundahl mavi halibut tutub. Amma dəniz siçovuluna oxşayan balığın gözleri böyük idi. Bu barədə Sky News saytı məlumat yayıb.

Kişi 800 metr dərinliyə ti-lov atıb. Sudan çıxarılan balıq təzyiğin kəskin dəyişməsi nəticəsində ölüb. Ləndal tutduğu balığı evinə aparıb. Çirkin görünüşünə baxmayaraq, balıq dadlı imiş.

Dəniz siçovulları (başqa adı ximera balığı) köpək balığı ilə eyni cinsdədir. İnsanlar üçün təhlükəli deyil. Elm adamlarının fikrincə, balıq adını siçovula bənzə-

yən uzun və nazik quyruğuna görə alıb. Dəniz siçovulunun böyük gözleri pişik kimi işığı əks etdirir və qaranlıqda gəzməyə kömək edir.

Daha əvvəl Novosibirsk sakini Dmitri Giss Ob çayında nəhəng balıq tutduğunu bildirdi. Balığın çəkisi 13,5 kiloqram və uzunluğu 130 santimetr idi.

Diş ağrısına görə çənəsində deşik yarandı

Çinin Zhejiang əyalətinin Hangzhou şəhərindən bir gəncin diş ağrısına görə çənəsində deşik yaranıb. Bu barədə AsiaOne xəbər verib.

15 yaşlı bir oğlan bir ildən çox müddət ərzində diş ağrısı keçirdiyi halda diş həkiminə getməyib. Zaman keçdikcə bu ağrı o qədər güclü olub ki, qohumları onu xəstəxanaya aparmalı olublar. Tomografiya müəyyən edib ki, dişlərinin alt çənəsinə dəyən bir şişə görə çənə zədələnilib. Gənc həkimə getməkdə tərəddüd edərkən, sümükde böyük bir çuxur da daxil olmaqla, çox sayda yaralar meydana çıxıb.

Şişin çıxarılması və zədələnmiş çənənin bərpası üçün cərrahiyyə lazım olub. Gəncin yaxınları onun tam sağlamlığını gözləyirdilər. 2018-ci ildə, kəllə ölçüsü ilə müqayisə edilən bir ameloblastoma bir filippinli inşaatçının alt çənəsində böyümüşdü.

Dünyanın ən uzun dırnağı onundur - 121 santimetr

Amerikanın Florida ştatının Tampa şəhərinin sakini dünyanın ən uzun süni dırnaqları olan şəxs kimi tanınıb. "Tampa Bay Times" qəzetinin yazdığına görə, rekord Ginnesin Rekordlar Kitabına daxil edilib.

Ekstravaqant papaqçı Odilon Ozare 121 sm dırnaq saxlamağı bacardı. Onların hər biri mavi və bənövşəyi rənglərlə boyanmışdı. Ginnesin Rekordlar Kitabının növbəti sayında demək olar ki, iki hissə ona həsr olunub.

Ozarın dediyinə görə, adı Şanikva olan təcrübəli bir mentorun rəhbərliyi altında dırnaq uzatma sənətini mənimsəyib. O vaxtdan bəri yerli dırnaq salonunda işləyib.

Ozar deyir: "Bir dəfə dırnaq dəstəsi deyilən ciddi bir xəsarətlə xəstəxanaya yatdım". "Həkimlər mənə dırnağın bu barmağın üzərində heç vaxt böyüməyəcəyini dedilər."

Bu, Ozarın qırdığı ikinci rekorddur. 2018-ci ildə 4,8 metr hündürlüyündə papaq Ginnesin Rekordlar Kitabına düşdü. Hazırda Ozar dünyanın ən yüksək həlsini və dəbli saxta qaşlar kolleksiyasını yaradır.

Dünyanın ən uzun dırnaqları Hindistanın Pune şəhərindən olan 82 yaşlı Sridhar Chillala məxsus idi. 2015-ci ildə sol əlinin baş barmağında böyüyən 1.97 metr uzunluğundakı dırnaq ilə Ginnesin Rekordlar Kitabına girib. 2018-ci ildə hindistanlı 66 ildə ilk dəfə dırnaqlarını kəsdi.

Təsisçi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYSAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 3.050